

SPREMLJANJE MEDIJSKEGA PLURALIZMA V DIGITALNI DOBI

UPORABA MONITORJA MEDIJSKEGA PLURALIZMA V EVROPSKI UNIJI, ALBANIJI, ČRNI GORI, SEVERNI MAKEDONIJA, SRBIJI IN TURČIJI V LETU 2021

Poročilo o državi: Slovenija

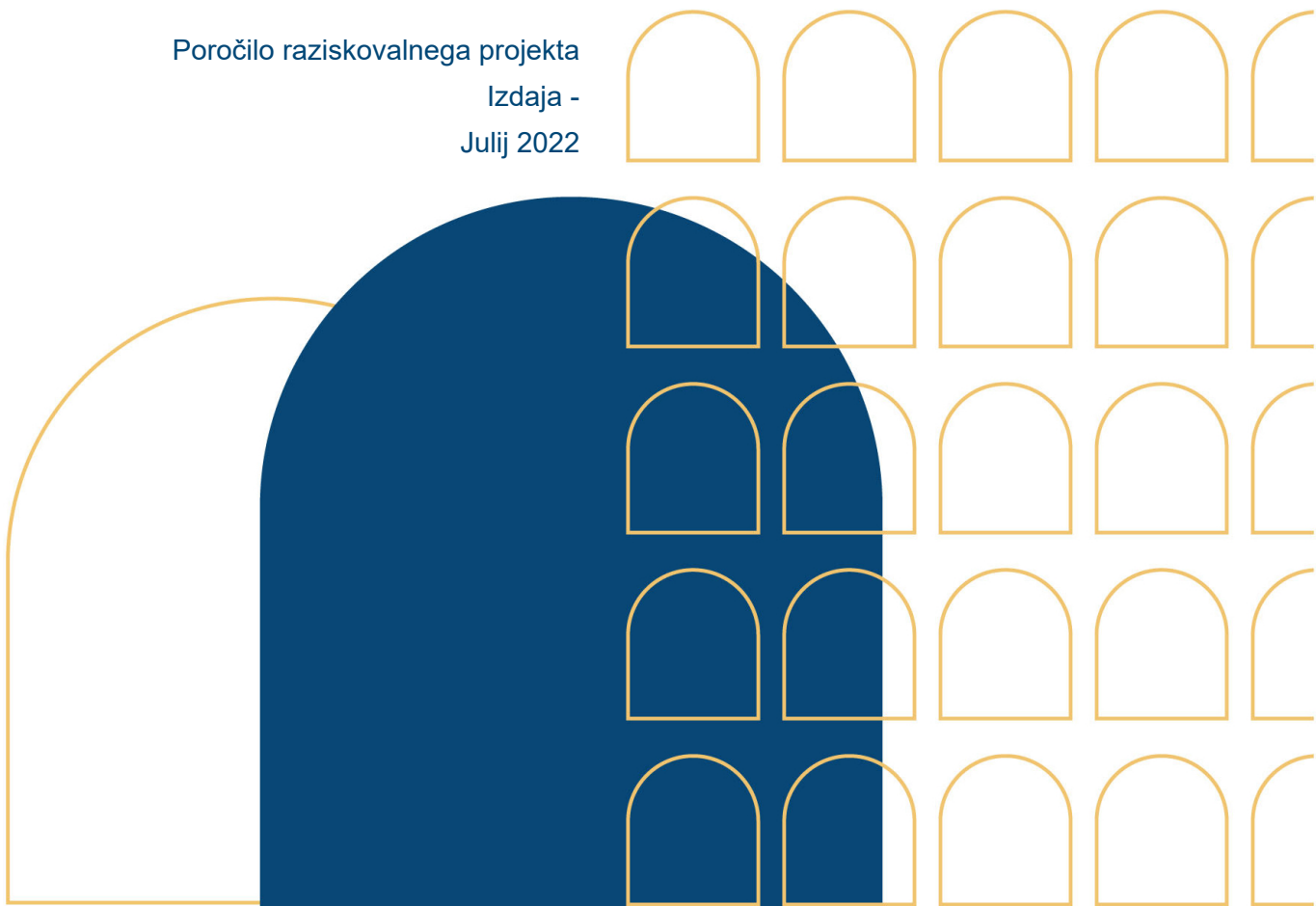
Marko Milosavljevic, Univerza v Ljubljani

Romana Biljak Gerjevic, Univerza v Ljubljani

Poročilo raziskovalnega projekta

Izdaja -

Julij 2022

KAZALO

1.	O projektu	4
1.1.	Pregled projekta	4
1.2.	Metodološka opomba	4
2.	Uvod	6
3.	Rezultati zbiranja podatkov: ocena tveganja za medijski pluralizem	9
3.1.	Temeljna zaščita (47% - Srednje tveganje)	10
3.2.	Pluralnost trga (73% - Visoko tveganje)	14
3.3.	Politična neodvisnost (71% - Visoko tveganje)	16
3.4.	Socialna vključenost (65% - Srednje tveganje)	19
4.	Pluralizem v spletnem okolju: ocena tveganja	22
5.	Sklepi	26
6.	Reference	29
	Priloge I. Državna ekipa	
	Priloge II. Skupina strokovnjakov	

© European University Institute 2022

Vsebina in posamezna poglavja © Marko Milosavljevic, Romana Biljak Gerjevic, 2022

To delo je objavil European University Institute,
Robert Schuman Centre for Advanced Studies.

To besedilo je mogoče prenesti samo za osebne raziskovalne namene. Za dodatno reproduciranje v druge namene, bodisi v tiskani ali elektronski obliki, je potrebno soglasje avtorjev. V primeru citiranja ali navajanja, se je treba sklicevati na polno ime avtorja(ev), urednika(ov), naslov, leto in založnika.

Prošnje naslovite na cmpf@eui.eu

Pogledi, izraženi v tej publikaciji, izražajo mnenja posameznih avtorjev in ne mnenj European University Institute.

The English version of this report prevails over the translation in national language.

Centre for Media Pluralism and Media Freedom
Robert Schuman Centre for Advanced Studies

Poročilo raziskovalnega projekta -
RSC / Centre for Media Pluralism and Media Freedom
Objavljeno v Julij 2022

European University Institute
Badia Fiesolana
I – 50014 San Domenico di Fiesole (FI)

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union. The European Commission supports the EUI through the EU budget. This publication reflects the views only of the author(s) and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

1. O projektu

1.1. Pregled projekta

Monitor medijskega pluralizma (MPM) je raziskovalno orodje, namenjeno prepoznavanju potencialnih tveganj za medijski pluralizem v državah članicah Evropske unije in državah kandidatkah. To pripovedno poročilo je nastalo na podlagi izvajanja MPM v letu 2020. Monitoring je bil izveden v 27 državah članicah EU, pa tudi v Albaniji, Črni gori, Severni Makedoniji, Srbiji in Turčiji. Ta projekt je bil v okviru pripravljalne akcije Evropskega parlamenta podprt z nepovratnimi sredstvi, ki jih je Evropska komisija dodelila Centru za medijski pluralizem in svobodo medijev (CMPF) pri Evropskem univerzitetnem inštitutu.

1.2. Metodološka opomba

Avtorstvo in pregled

CMPF sodeluje z izkušenimi, neodvisnimi nacionalnimi raziskovalci, ki zbirajo podatke in ustvarjajo pripovedna poročila, razen v primeru Italije, kjer zbiranje podatkov centralno izvaja skupina CMPF. Raziskava temelji na standardiziranem vprašalniku, ki ga je razvil CMPF.

V Sloveniji je CMPF sodeloval z Markom Milosavljevičem in Romano Biljak Gerjevič, ki sta vodila zbiranje podatkov, ocenjevala in komentirala spremenljivke v vprašalniku ter intervjuvala strokovnjake. Poročilo je pregledalo osebje CMPF. Poleg tega je skupina nacionalnih strokovnjakov v vsaki državi za zagotovitev natančnih in zanesljivih ugotovitev pregledala odgovore na posebej izbrana ocenjevalna vprašanja (seznam strokovnjakov glej Prilogo II). Za seznam izbranih držav je končno poročilo o državi pregledal tudi neodvisni strokovnjak za državo. Tveganja za pluralizem medijev so preučevana na štirih glavnih tematskih področjih: Temeljna zaščita, Pluralnost trga, Politična neodvisnost in Socialna vključenost. Rezultati temeljijo na oceni številnih kazalnikov za vsako tematsko področje (glej tabelo 1).

Temeljna zaščita	Pluralnost trga	Politična neodvisnost	Socialna vključenost
Zaščita svobode izražanja	Transparentnost medijskega lastništva	Politična neodvisnost medijev	Dostop do medijev za manjšine
Zaščita pravice do informacij	Koncentracija novičarskih medijev	Uredniška avtonomija	Dostop do medijev za lokalne oziroma regionalne skupnosti in skupnostne medije
Novinarski poklic, standardi in zaščita	Koncentracija spletnih platform in izvrševanje konkurence	Avdiovizualni mediji, spletne platforme in volitve	Dostop do medijev za ženske
Neodvisnost in učinkovitost medijske avtoritete	Uspešnost medijev	Državna regulacija sredstev in podpore medijskemu sektorju	Medijska pismenost
Univerzalen doseg tradicionalnih medijev in dostop do interneta	Komercialni in lastniški vpliv nad uredniškimi vsebinami	Neodvisnost vodenja in financiranja javnega servisa	Zaščita pred nezakonitim in škodljivim govorom

Tabela 1: Področja in kazalniki Monitorja medijskega pluralizma

Digitalna dimenzija

Monitor digitalne dimenzije ne šteje za osamljeno področje, temveč za prepletenega s tradicionalnimi mediji in obstoječimi načeli medijskega pluralizma in svobode izražanja. Kljub temu Monitor izvleče tudi ocene tveganj, specifičnih za digitalno, poročilo pa vsebuje posebno analizo tveganj, povezanih z digitalnim novičarskim okoljem.

Izračun tveganja

Rezultati za vsako tematsko področje in kazalnik so predstavljeni na lestvici od 0 do 100%.

Ocene med 0 in 33%: nizko tveganje

Ocene med 34 in 66%: srednje tveganje

Ocene med 67 in 100%: visoko tveganje

Kar zadeva same kazalnike, so ocene 0 ocenjene 3%, ocene 100 pa so privzeto ocenjene 97%, da bi se izognili oceni popolne odsotnosti ali gotovosti tveganja.

Opozorilo: *Vsebina poročila ne odraža nujno stališč CMPF niti stališč članov, ki sestavljajo skupino strokovnjakov. Predstavlja stališča državne ekipe, ki je izvedla zbiranje podatkov in je avtor poročila. Zaradi posodobitev in izboljšav v vprašalniku rezultati MPM2021 morda niso popolnoma primerljivi s prejšnjimi izdajami MPM. Za več podrobnosti o projektu glejte poročilo CMPF o MPM2021, kmalu na voljo na: <http://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/>.*

2. Uvod

- **Prebivalstvo:** Republika Slovenija (RS) pokriva površino 20.271 km² in ima 2.108.708 prebivalcev (SURS 2021).
- **Jeziki in manjšine:** Uradni jezik je slovenščina, medtem ko sta na območjih, kjer so gosto naseljeni predstavniki italijanske in madžarske narodne manjšine, uradna jezika tudi italijanščina in madžarščina. Obstajajo tri uradno priznane manjšinske skupine: madžarska (0,3 %), italijanska (0,1 %) in romska skupina (0,1 %). Prisotne so tudi etnične skupnosti iz nekdanje Jugoslavije, ki pa ne uživajo manjšinskih pravic, čeprav je njihov delež v prebivalstvu večji od deleža uradno priznanih manjšinskih skupin; denimo Srbi (2 %), Bosanci (1,6 %) in Hrvati (1,8 %) (EACEA 2021).
- **Stanje gospodarstva:** Čeprav je projekcija Evropske komisije (EK) napovedovala, da se bo slovenski BDP leta 2021 povečal za 6,9 %, podatki kažejo, da se je povečal za 8,1 % (SURS 2021b). EK je omenila visoko inflacijo, ki je leta 2021 v povprečju znašala 2 %, nanjo pa so vplivale predvsem cene energentov ter cene neenergetskega blaga in storitev. "Rast v prvih treh četrtletjih je bila močna v vseh komponentah, zlasti pri naložbah. Uvoz se je povečal bolj kot izvoz, kar je povzročilo negativen prispevek neto izvoza," navaja EK in dodaja, da je BDP v tretjem četrtletju leta 2021 presegel raven s konca leta 2019 (Evropska komisija 2021). Zaradi posledic ukrajinske krize je Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) kasneje znižal svojo napoved za letošnje gospodarsko rast, ki jo je podal septembra 2021 s 4,7 % na 4,2 %. Leta 2023 naj bi bila rast 3 %, kar je prav tako nižje od ocene jeseni 2021, v letu 2024 pa naj bi dosegla 2,8 %. Napoved EK, objavljena pred vojno v Ukrajini, je bila nižja in se bo morda še znižala, saj je vojna povečala gospodarska tveganja. EK je znižanje napovedi pojasnila predvsem z rastjo cen in motnjami v oskrbi, kljub temu pa se pričakuje močna rast potrošnje in visoka rast investicij (Lončar 2022).
- **Politična situacija:** Slovenija je demokratična republika z državnim zborom kot najvišjim zakonodajnim organom. Njen sicer polariziran politični prostor z jasno ločnico na desno in levo je v zadnjih letih zamajal uspeh sredinskih liberalnih strank (Rak, Bulatović in Zupanič 2018), ki so se oblikovale okoli osrednjih figur tako imenovanih "novih obrazov" in se pojavljale pred vsakimi parlamentarnimi volitvami. Za sodobno politično krajino v Sloveniji je značilno veliko število malih strank, prevladujoča koalicijska politika in nestabilnost. Na parlamentarnih volitvah se za sedeže v parlamentu običajno poteguje na desetine političnih strank, nekatere med njimi so novoustanovljene.
- **Medijski trg:** Slovenski medijski trg je majhen in ga odlikuje visoka koncentracija lastništva, pogosto zapletena v nejasne lastniške strukture. Primanjkuje javno dostopnih in natančnih informacij o oglaševalskih prihodkih in tržnih deležih posameznih medijev. Naklada dnevnih časopisov v državi se nenehno zmanjšuje, deloma zaradi spreminjajočih se vzorcev potrošnikov, deloma pa zaradi trenda krčenja distribucijske infrastrukture (Kučić 2020b). Problem je tudi rast spletne in televizijske novičarske mreže, ki jo obvladuje Slovenska demokratska stranka (SDS). Ta je od leta 2020 do 2022 vodila slovensko vlado. Vodjo stranke Janeza Janšo, ki je bil leta 2021 predsednik vlade tretjič, opisujejo kot desničarskega populističnega vodjo, tesno je povezan z madžarskim premierjem Viktorjem Orbanom in podpornik Donalda Trumpa (The Brussel Times 2020). Na čelu SDS je že skoraj 30 let (Cirman in Vuković 2021). Precejšnje število članov stranke, vključno z najbolj vidnimi strankarskimi osebnostmi, je solastnikov televizijske mreže Nova24TV, skupaj s tiskanimi ali spletnimi političnimi revijami (Demokracija, Škandal24) in množico mikro lokalnih spletnih strani (Vezjak 2020). Leta 2018 jih je bilo mogoče identificirati 13, v nekaj letih pa je njihovo število naraslo na "več kot 30" (Mekina 2022). Več

strankam prijaznih medijev je v lasti ali delni lasti madžarskih vlagateljev, povezanih z madžarskimi provladnimi mediji in madžarsko vlado (Kučić 2019). Madžarski lastniki, ki so povezani z Viktorjem Orbantom, so kupili tudi eno glavnih komercialnih televizijskih postaj Planet TV, ki je bila ustanovljena v času ene od prejšnjih Janševih vlad in je v lasti Telekomoma, državnega nacionalnega telekomunikacijskega operaterja. Te tuje naložbe same po sebi niso problematične, jih pa pogosto opisujejo kot geopolitične naložbe, katerih cilj je krepitev moči in priljubljenosti Janše in SDS (Kingsley 2018, Bayer 2021, Ozsvath 2021).

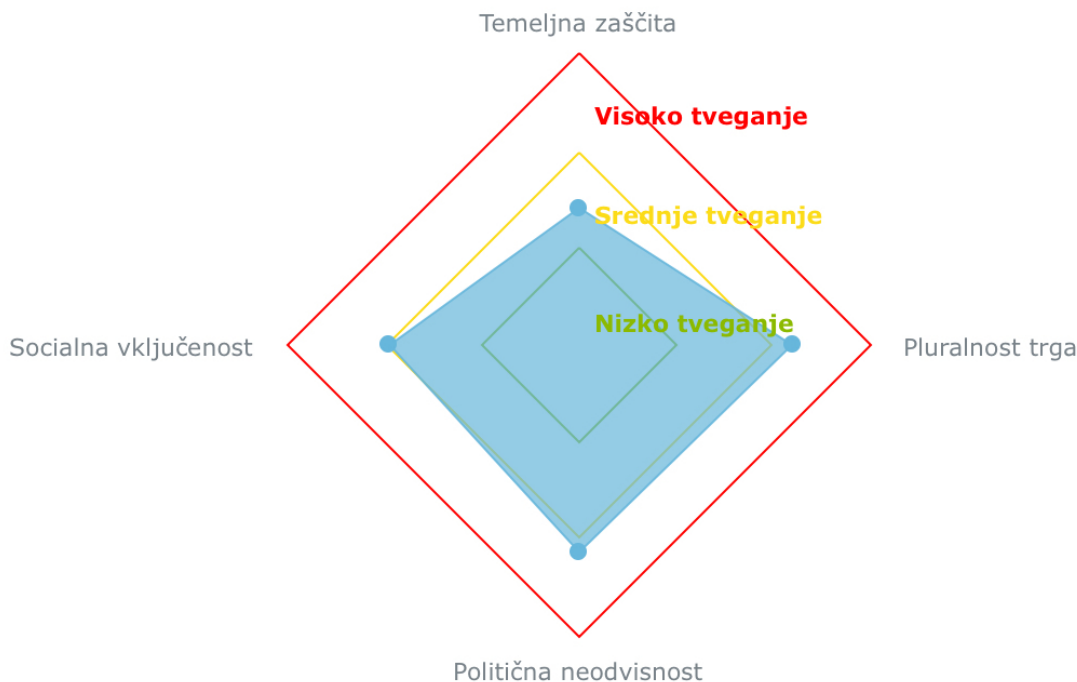
- **Medijska zakonodaja:** Pravni okvir za medije je še vedno zastarel in ni primeren za sodobno digitalno komunikacijsko okolje. V letih 2001 in 2005 sta bila sprejeta dva od treh najpomembnejših medijskih zakonov, in sicer Zakon o medijih ter Zakon o Radioteleviziji Slovenija, ki v preteklem letu nista doživela večjih sprememb. Avdiovizualni zakon je bil po drugi strani decembra 2021 pregledan in usklajen z Direktivo o avdiovizualnih medijskih storitvah (AVMS) iz leta 2018, kar je več kot leto dni po roku. Prvi predlog zakona o AVMS je bil sprejet junija 2021, vendar je državni svet nanj takoj zatem izglasoval veto – predvsem zaradi polemik o uvedbi industrijske dajatve, namenjene podpori evropske avdiovizualne produkcije. Dajatev, ki jo je zagovarjalo ministrstvo za kulturo, bi veljala tudi za tuje ponudnike AVMS, vendar bi finančno najbolj obremenila domače ponudnike. Po propadlem vladnem predlogu je skupina opozicijskih poslancev predlagala spremenjeno različico zakona brez izpodbijane dajatve in z nekaterimi drugimi spremembami. Ta različica je bila nato sprejeta. Ni zakona, ki bi lahko preprečil kampanje blatenja in strateške tožbe zoper udeležbo javnosti (SLAPP), ki jih vidni slovenski politični predstavniki izvajajo proti novinarjem. Odmevni so bili tudi primeri politične zlorabe Zakona o Slovenski tiskovni agenciji (ZSTAgen, sprejet leta 2011 in minimalno spremenjen leta 2021). Slovenska tiskovna agencija (STA) je bila na meji finančnega zloma, ker je vlada zavrnila dodelitev zakonsko pooblaščenih državnih sredstev (Bayer 2021b). To so kritizirali predstavniki organov Evropske unije (EU) in več drugih mednarodnih organizacij ter strokovnih združenj. Med tistimi, ki so slovensko vlado pozvali, naj STA zagotovi potrebna sredstva in se vzdrži pritiskov na medije, so bile Dunja Mijatović, komisarka Sveta Evrope za človekove pravice; Ursula von der Leyen, predsednica EK; in Věra Jourová, komisarka EU za vrednote in preglednost. Prav tako je Evropski parlament (EP) decembra 2021 sprejel resolucijo o temeljnih pravicah in pravni državi v Sloveniji, ki je vključevala tudi pomisleke in pozive glede pritiskov na nacionalno javno radiotelevizijo RTV Slovenija in ozračja sovražnosti v državi (Žerjavič 2021).
- **Regulativno okolje:** Vlada Republike Slovenije je oktobra 2020 predlagala zakon (Zakon o Javni agenciji Republike Slovenije za trg in potrošnike ter Javni agenciji Republike Slovenije za finančno trge, predlog, 2020), ki je predvideval združitev nacionalnega regulativnega organa, pristojnega za avdiovizualne medijske storitve (AKOS), s petimi drugimi regulatorji, in sicer z Agencijo za energijo, Javno agencijo RS za varstvo konkurence, Javno agencijo RS za varnost prometa, Javno agencijo za civilno letalstvo RS in Javno agencijo za železniški promet RS. Po predlogu vlade bi se novi organ imenoval Javna agencija RS za trg in potrošnike. AKOS (2020) je trdil, da je predlog zakona v nasprotju z več direktivami EU, vključno z AVMSD z močnimi pravnimi zaščitnimi varovalkami za neodvisnost nacionalnih regulativnih organov. Kljub temu, da so vse vpletene agencije nasprotovale združitvi, je vlada vztrajala pri nadaljevanju zakonodajnega postopka z verjetno namero, da bi te agencije podredila in zamenjala njihove organe upravljanja. Predlog zakona je bil v državnem zboru obravnavan 24. aprila 2021, vendar ni bil sprejet.
- **COVID-19:** Slovenija je v leto 2021 vstopila v razmerah razglašene nacionalne epidemije, ki je trajala do sredine junija, v drugem delu leta pa več ni bila razglašena. Država je bila dodana na seznam držav organizacije CIVICUS za spremljanje človekovih pravic na podlagi ocene, da so bili ukrepi za

preprečevanje širjenja koronavirusa "uporabljeni kot pretveza za omejevanje državljanjskih svoboščin", da je bila ogrožena svoboda združevanja, saj so bile organizacije civilne družbe "vedno pogosteje tarče", "novinarje pa je večkrat napadel takratni premier, ko so se svoboščine medijev zmanjševale" (CIVICUS 2021). Ustavno sodišče je julija 2021 razsodilo, da so vladne uredbe o omejevanju gibanja in združevanja zaradi preprečevanja širjenja koronavirusa v delu, v katerem so prepovedale shode ali jih omejile na največ 10 udeležencev, protiustavne (STA 2021g).

- **Vojna v Ukrajini:** Za razliko od nekaterih držav, zlasti baltskih in Poljske, Slovenija na začetku ruske invazije na Ukrajino ni sprejela takojšnjih ukrepov proti ruskim medijem. Država je sledila Uredbi (2022/350) in Sklepu (2022/351) Sveta EU o dejanski prepovedi RT (in njegovih hčerinskih družb) ter Sputnika na podlagi 215. člena Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), ki je začela veljati 2. marca 2022. Na podlagi teh dveh dokumentov se je slovenski regulator AKOS pridružil več regulatorjem iz držav članic EU, ki niso sprejele predhodnih ukrepov za prekinitev retransmisije ruskih televizijskih kanalov. AKOS je na svoji spletni strani sporočil uredbo in odločitev EU ter opozoril akterje, da se ti instrumenti uporabljajo takoj in neposredno (AKOS 2022).

3. Rezultati zbiranja podatkov: ocena tveganja za medijski pluralizem

Slovenija : Področja tveganja za medijski pluralizem

JS chart by amCharts

CEVI
CENTRE FOR MEDIA
PLURALISM AND
MEDIA FREEDOM
MPM 2022

Ugotovitve izvajanja MPM2022 kažejo na splošno visoko tveganje za medijski pluralizem v Sloveniji, podobno tistemu, ki je bilo opredeljeno v MPM2021. Čeprav nekatera spremljana področja kažejo rahlo izboljšanje, lahko te spremembe pripišemo tudi nekaterim spremembam v vprašanih MPM.

Temeljna zaščita ni več edino področje, ki je doseglo srednje tveganje za medijski pluralizem. Leta 2021 je področje doseglo 47 % tveganje v primerjavi z 48 % leta 2020. **Socialna vključenost** je dosegla 5 % manjše tveganje kot leta 2020 in zato leta 2021 tudi to področje predstavlja srednje tveganje za medijski pluralizem (65 % leta 2021 v primerjavi s 70 % leta 2020). **Pluralnost trga** je leta 2021 dosegla 73 % tveganje za medijski pluralizem (76 % leta 2020), medtem ko je področje **Politična neodvisnost** leta 2021 doseglo 71 % tveganje (leta 2020 pa 73 %). Obe področji torej predstavljata visoko tveganje za medijski pluralizem.

Znotraj spremljanih območij so največja tveganja za medijski pluralizem zabeležena v kazalnikih Zaščita pred nezakonitim in škodljivim govorom (92 %), ki je bil spremljan predvsem na spletu, ter Neodvisnost vodenja in financiranja javnega servisa (92 %), sledita Politična neodvisnost medijev ter Komerčni in lastniški vpliv nad uredniškimi vsebinami (oba kazalnika 90 %). Sledijo Koncentracija spletnih platform in izvrševanje konkurence (88 %), Koncentracija novinarskih medijev (77 %) in Državna regulacija sredstev virov in podpore medijskemu sektorju (71 % tveganje za medijski pluralizem).

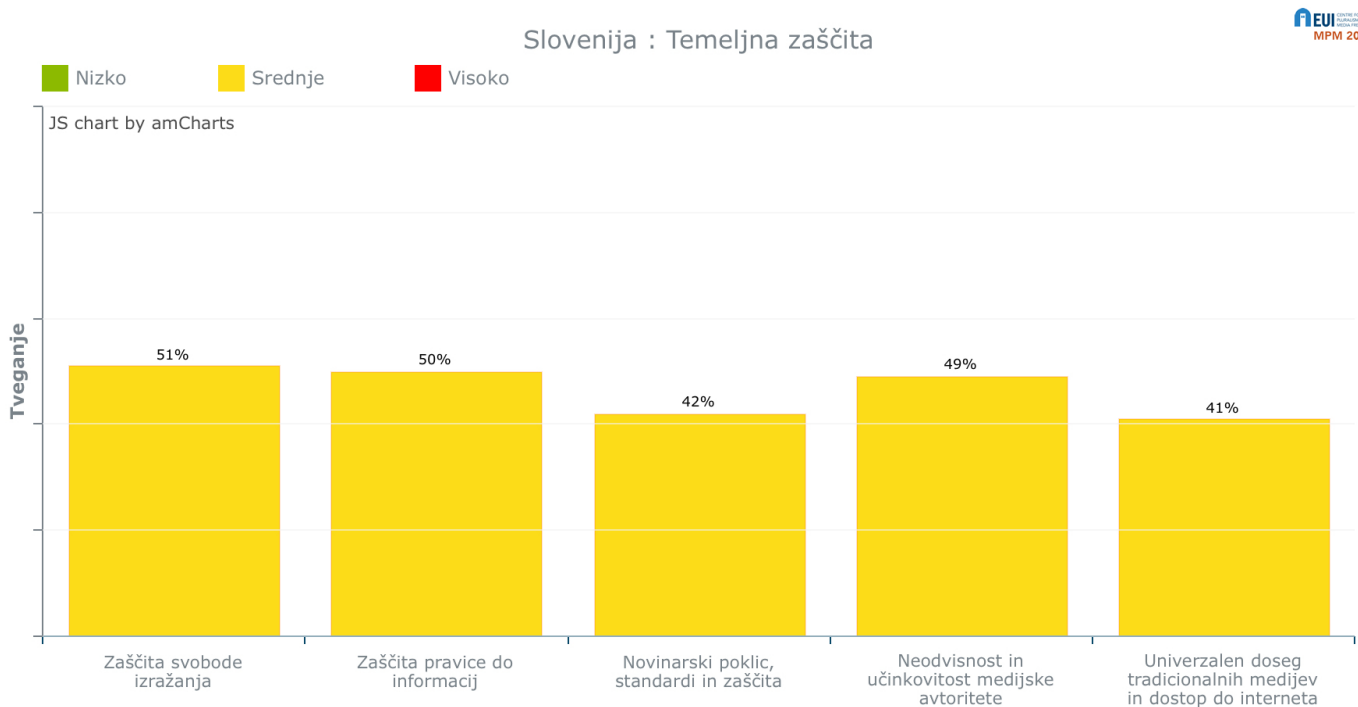
Nobeden od kazalnikov, ki smo jih spremljali v letu 2021, ni dosegel nizkega tveganja za medijski pluralizem, kar se ni spremenilo že od izvedbe MPM za leto 2020.

Podobno kot leta 2020 država tudi leta 2021 ni uvedla posebnih ukrepov za novinarje ali medije v zvezi s

krizo koronavirusa. Številne trafike, ki so bile leta 2020 zaprte zaradi zdravstvene krize, se leta 2021 niso nikoli znova odprle, kar pomeni, da so se težave z distribucijo le še povečevale, branost tiskanih medijev pa je še naprej padala (RSF 2021).

3.1. Temeljna zaščita (47% - Srednje tveganje)

Kazalniki Temeljne zaščite predstavljajo regulativno hrbtenico medijskega sektorja v vsaki sodobni demokraciji. Izmerijo številna možna področja tveganja, vključno z obstojem in učinkovitostjo izvajanja regulativnih zaščitnih ukrepov za svobodo izražanja in pravico do informacij; položaj novinarjev v vsaki državi, vključno z njihovo zaščito in delovno sposobnostjo; neodvisnost in učinkovitost nacionalnih regulativnih organov, pristojnih za urejanje medijskega sektorja, ter doseg tradicionalnih medijev in dostop do interneta.

Kazalnik o **zaščiti svobode izražanja** je dosegel najvišje srednje tveganje na tem področju z 51 %. Obrekovanje je še vedno kriminalizirano z zaporom ali denarno kaznijo. Kazniva dejanja zoper čast in dobro ime, ki se kaznujejo z denarno kaznijo ali zaporom, so opredeljena v osemnajstem poglavju Kazenskega zakonika (KZ-1). Med njimi so tudi naslednja kazniva dejanja: razžalitev, obrekovanje, žaljive obdolžitve, opravljanje in očitanje kaznivega dejanja z namenom zaničevanja. V skladu s 27. členom KZ-1 se ta kazniva dejanja štejejo kot taka, če so storjena naklepno, če so storjena v medijih ali podobnih javnih platformah, pa se kaznujejo z višjo denarno kaznijo ali zaporom. KZ-1 je bil leta 2021 med drugim spremenjen tako, da je predvidel pregon groženj zoper najvišje predstavnike države, poslance, člane državnega sveta, vlade, sodnike ustavnega ali vrhovnega sodišča ali njihove svojce po uradni dolžnosti in ne več na zahtevo oškodovanca. Takratna politična opozicija je spremembo videla kot znak represije in obtožila vlado, da poskuša utišati vse, ki se ne strinjajo z njenimi dejanji. Po mnenju opozicije je bil spremenjen 135. člen poskus zatiranja svobode misli in ustvarjanja posebne zaščite za politično elito. Spremembam so nasprotovali tudi Državnotožilski svet in posamezniki iz odvetniške zbornice (Matejčič 2021).

Pravica do popravka v Zakonu o medijih je še vedno problematična in pogosto zlorabljena. Med prvo in drugo epidemijo koronavirusa je vlada zaprla trafike. Po odprtju kavarn in frizerskih salonov je bil dostop do

tiska v teh prostorih še vedno prepovedan, tiskane revije pa so posledično ostale brez znatnega števila naročnikov. To je organizacija Novinarji brez meja (RSF) prepoznala kot tveganje za svobodo medijev v Svetovnem indeksu medijske svobode za leto 2021 (RSF 2022). V Sloveniji ni posebnih pravnih sredstev za tiste, ki jim je bila kršena svoboda izražanja. Redna pravna sredstva vključujejo dostop državljanov ali novinarjev/medijev do sodišč in morebitno pritožbo varuhu človekovih pravic ali na Evropskem sodišču za človekove pravice.

Dolgi sodni postopki ostajajo problematični. Vrhovno sodišče je v zadnjem poročilu za leto 2020 poročalo, da je bilo v Sloveniji skupaj rešenih skoraj 51.500 sodnih zaostankov, kar je 6,9 % vseh rešenih zadev, skoraj 52.500 pa jih je ostalo nerešenih (37 % vseh nerešenih zadev) (Vrhovno sodišče Republike Slovenije 2021). Obstaja kopica pomembnih dokazov o vse pogostejšem izražanju negativnih in sovražnih komentarjev o novinarjih in medijih, posebnih oblikah nadlegovanja in zlorab, ki so pogosto usmerjene proti novinarkam, pa tudi primerih fizičnega nasilja in sistemskih pritiskov (Društvo novinarjev Slovenije 2021b; RSF 2021). Janez Janša, ki je bil leta 2021 predsednik vlade, na primer novinarko (Železnik 2021) in nekatere medije pogosto opisuje kot "prestitutke". Septembra 2021 je vlada zavrnila novelo Zakona o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1), ki je najprej predlagala globe za nedostojno vedenje do uradne osebe (med delom) ter najvišjih predstavnikov oblasti in njihovih svojcev, kasneje pa je bila razširjena na kaznovanje nespodobnega vedenja do vseh državljanov (D.P. 2021). Novembra 2021 je vlada sprejela spremembe Kazenskega zakonika (KZ-1). Po novem se osumljenci kaznivega dejanja grožnje najvišjim predstavnikom države in njihovim svojcem preganjajo po uradni dolžnosti in ne več na predlog žrtve (GK 2021). Februarja 2021 je bil avtomobilski novinar Martin Česenj obsojen na 6-mesečno pogojno zaporno kazen zaradi pisanja proti migrantom na Twitterju (Petrič 2021). Novembra 2021 je sindikalist vložil kazensko ovadbo zoper novinarja Bojana Požarja, v kateri mu je očital oškodovanje časti in ugleda, žaljive obtožbe in žalitve ter zahteval 8.000 evrov odškodnine (Kršinar 2021). Prav tako novembra 2021 je nekdanja sodnica Urška Klakočar Zupančič dosegla sodno poravnavo s takratnim državnim sekretarjem Vinkom Gorenakom, zaradi katere je s svojega bloga odstranil objavo njenega sporočila iz zasebne skupine na družbenem omrežju Facebook in jo opisal kot levičarsko aktivistko (Lovšin 2021). Ko je Slovenija predsedovala Svetu EU, je več mednarodnih organizacij za svobodo medijev pozvalo voditelje EU, naj obravnavajo svobodo medijev v Sloveniji (Mednarodni inštitut za tisk 2021). Tudi vprašanja, povezana s Slovensko tiskovno agencijo (STA), so skozi vse leto sprožala številne odzive voditeljev EU (Bayer 2021b). Potem ko je ustavno sodišče aprila 2021 prekinilo izvajanje odloka, ki je uveljavil tudi prepoved shodov (Amnesty International 2021), je julija 2021 odločilo, da so vladni odloki o omejevanju gibanja in združevanja zaradi preprečevanja širjenja koronavirusa v delu, v katerem so prepovedali shode ali jih omejili na največ 10 udeležencev, protiustavni, saj se taka omejitev ni izkazala za nujno (STA 2021g).

Kazalnik o **zaščiti pravice do informacij** je dosegel srednje tveganje za medijski pluralizem s 50 %. Pravica do obveščenosti je izrecno priznana v ustavi (drugi odstavek 39. člena). Slovenska ustava zagotavlja višjo raven varstva pravic v primerjavi z Evropsko konvencijo o človekovih pravicah (EKČP) in sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) glede 10. člena EKČP. Področni zakon, to je Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ, nazadnje spremenjen leta 2015), je vzpostavil pritožbene mehanizme in opredelil omejitve pravice do informacij. Vendar se te določbe pogosto zlorablajo, zlasti element zaupnosti. Mediji so poročali o onemogočanju ali podaljšanju procesov pridobivanja informacij javnega značaja (npr. SNS 2021), pri čemer so javne uprave čakale najdaljši možni čas, da so dostop zavrnilo. Informacijski pooblaščenec tako prejema veliko pritožb novinarjev in prošenj za ponovno odločanje. Obstaja široko soglasje o tem, da obstoječa zakonodaja omogoča širok dostop do informacij, vendar se je na okrogli mizi, ki jo je leta 2021 organizirala informacijska pooblaščenka, potrdilo, da se v praksi pojavljajo težave. Udeleženci so poudarili, da je dostop do informacij povečal razumevanje aktualnih

tem v javni razpravi in prispeval k odgovornosti javnega sektorja, zato so zavezance pozvali, naj zagotovijo čim hitrejši dostop do informacij v praksi (Informacijski pooblaščenec 2021).

Razen z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK, sprejet leta 2010) žvižgači v Sloveniji niso ustrezno zaščiteni, saj Slovenija še ni prenesla Direktive EU 2019/1937 o zaščiti oseb, ki prijavijo kršitve prava Unije (Oštro.si 2021). Pravni okvir ne predvideva učinkovitega mehanizma sankcioniranja poslancev, državnih svetnikov, občinskih svetnikov in županov v primeru nezakonitega ali nečastnega ravnanja (KPK 2020). Ministrstvo za pravosodje je decembra 2021 pripravilo Predlog zakona o zaščiti prijaviteljev (EVA 2021-2030-0052), ki bi celovito uredil zaščito žvižgačev in izvajal direktivo o njihovi zaščiti. Zaključek javne razprave o predlogu zakona je bil predviden za začetek januarja 2022.

Služba Vlade RS za razvoj in kohezijsko politiko je maja 2021 sprožila kazenski postopek proti tedniku Mladina, potem ko je ta objavil vladni načrt za okrevanje po koronavirusu. Zoper Mladino je bila vložena obtožnica zaradi izdajanja tajnih podatkov na podlagi 260. člena KZ-1, ki za takšne kršitelje zahteva kazen do treh let zapora (Košir 2021).

Kazalnik **Novinarski poklic, standardi in zaščita** je z 42 % dosegel enako stopnjo srednjega tveganja kot pred letom dni. Novinarska združenja so še naprej pomemben glas novinarjev v posameznih medijih in na nacionalni ravni, vendar se na njihove pozive in prošnje pogosto ne odzovejo niti založniki niti pristojni državni organi. Varnost zaposlitve novinarjev se je močno zmanjšala, delovne razmere pa so se za večino novinarjev precej poslabšale, kar je potrdila tudi raziskava, ki sta jo v letu 2020 opravila Društvo novinarjev Slovenije in Sindikat novinarjev Slovenije (Društvo novinarjev Slovenije 2020, Sindikat novinarjev Slovenije 2020). Poleg tega država ni uvedla posebne zaščite ali ukrepov za zaščito novinarskega poklica in delovanja medijev v času koronavirusa (STA, M.R. 2020). Kljub pojavu fizičnih napadov na novinarje v Sloveniji ni bil ubit noben novinar (Odbor za zaščito novinarjev 2021).

Zaenkrat pravni okvir proti strateškim tožbam za onemogočanje udeležbe javnosti (SLAPP) v Sloveniji ni vzpostavljen. Potem ko je bilo v letu 2020 vloženi 39 tožb proti trem novinarjem portala Necenzurirano.si, so bili isti trije novinarji novembra 2021 prijavljeni Nacionalnemu preiskovalnemu uradu (NPU) in Finančni upravi RS (FURS), kar so organizacije za svobodo medijev opisale kot neupravičeno razširitev kampanje pritiska na medije (Evropski center za svobodo tiska in medijev 2021). Društvo novinarjev Slovenije je ustanovilo spletno platformo, kjer lahko novinarji poročajo o napadih nanje. V letu 2021 je bilo prijavljenih najmanj 32 napadov na novinarje in medije, vključno z verbalnimi in fizičnimi napadi (Društvo novinarjev Slovenije 2021b). Mapping Media Freedom je poročal o najmanj 17 grožnjah in fizičnih napadih na novinarje, vključno z incidenti, ko je bil med protestom proti koronavirusnim ukrepom udarjen snemalec, priznani fotoreporter je v obraz prejel solzivec, eden od fotografov je bil napaden in prisiljen, da izbriše slike, novinarke so prejele grožnje z dražečim prahom ter mizoginimi žalitvami in grožnjami, proticepilski protestniki so vdrli v studio na sedežu RTV Slovenija, na novinarko pa je grožnje naslovil med drugim tudi takratni državni sekretar za nacionalno varnost (Evropski center za svobodo tiska in medijev 2021). Poročila kažejo, da so ženske novinarke bistveno bolj izpostavljene spletnim napadom kot moški novinarji, napadi nanje so obenem bolj osebni, vulgarni in seksistični (STAkrog 2021).

Kazalnik **Neodvisnost in učinkovitost medijske avtoritete** je dosegel srednje tveganje z 49 %. Postopki imenovanja so spoštovani, vendar so merila zelo ohlapna, zato ne morejo učinkovito zaščititi politične in gospodarske neodvisnosti medijev. Pristojnost medijske avtoritete je opredeljena z zakonom, organ pa ima širok nabor izvršilnih mehanizmov, npr. opozorila, začasni odvzem ali odvzem licenc in globe. Vendar pa so medijska vprašanja pogosto marginalizirana zaradi obsežnega in raznolikega obsega odgovornosti AKOS-

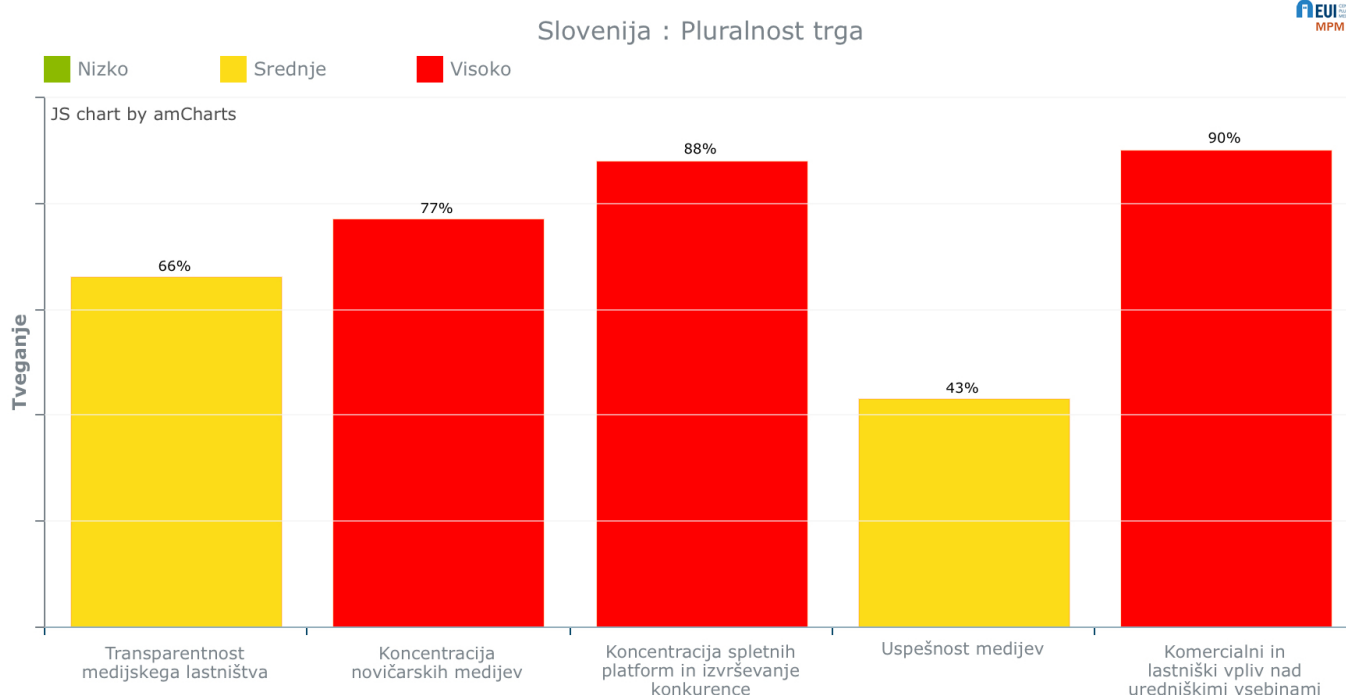
a, vključno z elektronskimi komunikacijami, radiofrekvenčnim spektrom, naložbami v infrastrukturo, univerzalno poštno storitvijo in poštnim trgov ter trgov železniških storitev. To bi se lahko še poslabšalo, če bi bil potrjen vladni predlog zakona o super regulatorju (STA, M.R. 2020). Slovenska vlada je namreč leta 2020 osem nacionalnih regulatornih agencij obvestila o svojih načrtih za ustanovitev dveh "super regulatorjev". To je bilo razkrito 1. oktobra 2020, ko je vlada vsem ciljnim agencijam ponudila le 24 ur za odgovor, javnega posvetovanja ni bilo, le dva tedna pozneje pa je predlog zakona potrdila in poslala v parlament (Kevin, 2020). Po mnenju AKOS (2020) je bil predlog zakona v nasprotju z AVMSD in drugimi direktivami EU, ki zahtevajo neodvisnost regulativnih agencij. AKOS (2020) je menil, da je nesprejemljiva tudi namera vlade o prenehanju mandata direktorja. Predlog zakona o dveh "super regulatorjih" je bil v državnem zboru obravnavan 24. aprila 2021, a Janševi manjšinski koaliciji zanj ni uspelo dobiti zadostne podpore.

Odbor državnega zbora za kulturo je oktobra 2021 razpravljal o koncentraciji medijev in naložil AKOS-u, naj ponovno preveri že izdane licence radijskih postaj, finančni upravi (FURS) pa naj preveri nakupe in prodaje nekaterih podjetij iz kroga Martina Odlazka (Grgič 2021).

Kazalnik **univerzalnega dosega tradicionalnih medijev in dostopa do interneta** je dosegel srednje tveganje z 41 %. Univerzalna pokritost javnega servisa je zaščiten z zakonom, primanjkuje pa podatkov o natančnem deležu zajetega prebivalstva. Podatki iz prvega četrletja 2021 kažejo, da so 4 najboljši ponudniki internetnih vsebin Telemach Slovenije (31,1 %), Telekom (28,5 %), T2 (20,7 %) in A1 Slovenija (14,4 %) (AKOS 2021). Slovenija se po indeksu digitalnega gospodarstva in družbe 2021 (DESI) med državami članicami EU uvršča na skupno 13. mesto; vendar na 9. v EU po povezljivosti (nad povprečjem EU); 8. mesto po integraciji digitalne tehnologije v podjetja in 10. kar zadeva kazalnik odprtih podatkov (DESI 2021). Država se dobro obnese tudi pri prevzemu širokopasovnih storitev, slovenski uporabniki interneta pa aktivno sodelujejo s storitvami e-uprave (77 %) v primerjavi s povprečjem EU, ki je 64 % (DESI 2021).

3.2. Pluralnost trga (73% - Visoko tveganje)

Področje Pluralnosti trga se osredotoča na ekonomska tveganja za medijski pluralizem, ki izhajajo iz pomanjkanja preglednosti in koncentracije lastništva, trajnosti medijske industrije, izpostavljenosti novinarstva komercialnim interesom. Prvi kazalnik proučuje obstoj in učinkovitost določb o preglednosti lastništva medijev. Pomanjkanje konkurence in zunanji pluralizem se ocenjuje ločeno za medijske novice (produkcija novic) in za spletne platforme (prehodi do novic), pri čemer se upošteva ločena horizontalna in medsektorska koncentracija; koncentracija trga spletnega oglaševanja; in vloga izvrševanja konkurence. Kazalnik uspešnosti medijev meri trend prihodkov in zaposlovanja glede na gibanje BDP. Cilj zadnjega kazalnika je oceniti tveganja za pluralnost trga, ki jih predstavljajo poslovni interesi pri izdelavi uredniške vsebine, tako komercialnih kot lastniških vplivov.

Kazalnik **Transparentnost medijskega lastništva** je dosegel srednje tveganje s 66 %. Kot določa Zakon o medijih, so mediji dolžni ministrstvu za kulturo posredovati podatke o 5 % ali višjem posameznem lastniškem oziroma upravljavskem deležu izdajatelja splošno-informativnega tiskanega dnevnika in tednika ter radijskega in televizijskega programa. Podatki so objavljeni v razvidu medijev, ki je javno dostopen (Ministrstvo za kulturo 2021). Zakon ne vsebuje nobene določbe, ki bi zahtevala, da mediji sami razkrijejo podatke o lastništvu javnosti. Slovenija sicer ima spletni register končnih lastnikov, kjer je mogoče najti dejanske lastnike medijev (Open Ownership 2020), vendar pa ta podatek v razvidu medijev ni vedno dosegljiv. Trenutna zakonodaja omogoča različnim založnikom, da se povežejo v zapletena lastniška omrežja in prikrijejo svojo koncentracijo na trgu (Evropska komisija 2020), vladnih prizadevanj za izboljšanje tega pa v letu 2021 ni bilo.

Kazalnik o **koncentraciji novičarskih medijev** je dosegel visoko tveganje za medijski pluralizem s 77 %. Medijski trg je majhen in horizontalna koncentracija je na splošno visoka. Enako velja za vertikalno integracijo. Najvišja horizontalna koncentracija je prisotna v radijskem sektorju (v katerem prevladuje en akter, ki deluje prek nejasnih lastniških struktur), sledi sektor revij (v katerem prevladuje isti založnik kot v radijskem sektorju, kar še dodatno povečuje koncentracijo) (Škamperle 2021; Kučić 2020). Za

preprečevanje navzkrižne koncentracije Zakon o medijih določa prag lastniškega deleža nad 20 %, ko mora založnik dnevnega informativnega tiskanega medija pridobiti soglasje ministrstva za kulturo za izdajo ali soustanovitev izdajatelja, radijske ali televizijske programske storitve in obratno. Združevanje radijskih in televizijskih dejavnosti, oglaševanja in radijskih in televizijskih dejavnosti oziroma telekomunikacijskih in radijskih in televizijskih dejavnosti ni dovoljeno. Omejitve pa niso vedno uveljavljene, na primer skupina Media24, povezana z Martinom Odlazkom, združuje tisk, radio in televizijo, obvladuje več kot šestdeset različnih medijev, kar počne s skupino različnih založnikov, povezanih v zapleteno lastniško mrežo (Kučić 2020). Družba Časnik Večer je konec avgusta 2021 izdvojila založniško dejavnost in jo skupaj s 94 zaposlenimi prenesla na novo podjetje Večer Media. Kdo so novi partnerji Večer Media, uradno ni bilo znano, zaposleni v Časniku Večer pa so neformalno izvedeli, da sta med njimi Salomon in Svet24, ki sta oba povezana z Odlazkom (Al. Ma. 2021). Podatki o tržnem deležu posameznih medijev so težko dosegljivi, saj ni redne letne analize medijskega trga, ki bi zajemala natančne podatke. Podatki za december 2021 kažejo, da je delež občinstva prvih štirih spletnih novičarskih medijev v Sloveniji okoli 48 % (MOSS 2021).

Kazalnik o **koncentraciji spletnih platform in izvrševanju konkurence** je z 88 % dosegel visoko tveganje. Informacije, ki so potrebne za identifikacijo dejanskih in končnih lastnikov izključno spletnih medijev, niso vedno javno dostopne. Zakonodajni členi o horizontalni in navzkrižni koncentraciji medijev v medijskem sektorju ne urejajo digitalnega okolja na način, kot urejajo radijsko, tiskano in televizijsko okolje, a tudi zakonske določbe, ki obravnavajo oddajanje programov, so stežka uporabne, saj niso tehnološko nevtralne. Ni jasnih znakov, da kdorkoli spremlja koncentracijo v digitalnem okolju. Evropska direktiva o avtorskih pravicah v letu 2021 ni bila prenesena v slovenski zakonodajni okvir (Bratož 2022). Državni zbor je decembra 2021 sprejel novelo Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah in tako v slovenski zakonodajni sistem prenesel Evropsko direktivo o avdiovizualnih medijskih storitvah; nov zakon je stopil v veljavo januarja 2022 (STA, A.K. 2021).

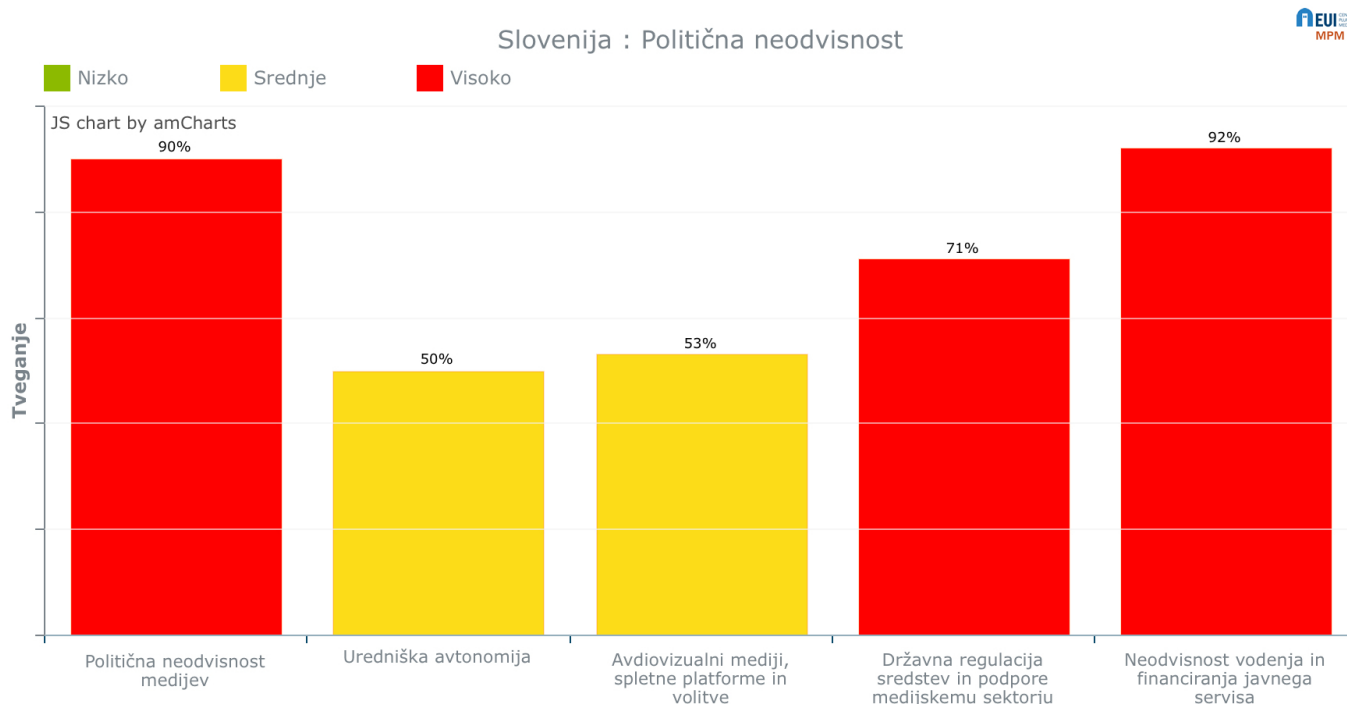
Kazalnik **uspešnosti medijev** je dosegel srednje tveganje s 43 %. Število zaposlenih novinarjev se zmanjšuje in mladi novinarji pogosto delajo kot samostojni ali pogodbeni delavci, čeprav imajo izpolnjene vse pogoje za redno zaposlitev. Lastnike v iskanju dobička zanimajo manj zavezujoča pogodbeno razmerja in jim zato ne ponujajo redne zaposlitve. Julija 2021 so z regionalnega časopisa Primorske novice (Tomažič 2021) odpustili nekaj novinarjev, potem ko je bil medij prodan trem podjetjem iz kroga poslovneža Martina Odlazka (Tomažič, Čepar 2021). Junija 2021 je na trg vstopil nov spletni medij N1 Slovenija, ki je del medijske mreže United Group in ekskluzivni partner CNN. Agencija za varstvo konkurence Slovenije (AVK) je oktobra 2021 United Group dovolila prevzem televizijskih kanalov Sport Klub (A. Č. 2021). Pridobivanje podatkov o oglaševanju v slovenskih medijih je zapleteno. Nekatera svetovalna podjetja namreč kot dohodek od oglaševanja za nekatera medijska podjetja (kot so televizijske hiše) obravnavajo celoten dohodek, kljub temu da ne izvirajo vsi prihodki medijskega podjetja iz oglaševanja. Prav tako je težko ločiti dohodke posameznih sektorjev znotraj določenega podjetja, ki ponuja storitve v različnih medijskih panogah.

Kazalnik **komercialnega in lastniškega vpliva nad uredniškimi vsebinami** je na tem področju z 90 % deležem dosegel največje tveganje za medijski pluralizem. Posebnih mehanizmov, ki bi zagotavljali socialno varnost novinarjev v primeru sprememb lastništva ali uredniške linije, ni. Sindikat novinarjev Slovenije nudi brezplačno pravno pomoč, vendar članstvo v njem ni obvezno. Prav tako ni učinkovitih regulativnih ali samoregulativnih zaščitnih ukrepov, ki bi zagotovili, da so odločitve o imenovanjih in razrešitvah odgovornih urednikov avtonomne in da nanje ne vplivajo poslovni interesi. Zakon o medijih in Kodeks novinarske etike vključujeta nekatere ukrepe za preprečevanje komercialnega vpliva na novinarje in vsebine (na primer, plačane objave je treba jasno ločiti od novinarskih besedil, novinarji morajo zavrniti nagrade ali

usluge), vendar tudi ti niso vedno učinkoviti (Zakon o medijih 2016, Društvo novinarjev Slovenije 2022). Prikrito oglaševanje se pogosto in večinoma pojavlja v tiskanih in spletnih medijih.

3.3. Politična neodvisnost (71% - Visoko tveganje)

Kazalniki Politične neodvisnosti ocenjujejo obstoj in učinkovitost regulativnih in samoregulativnih zaščitnih ukrepov pred politično pristranskostjo in političnimi vplivi na pripravo, distribucijo in dostop do novic. Natančneje, to območje želi ovrednotiti vpliv države in na splošno politične moči nad delovanjem medijskega trga in neodvisnostjo javnih servisnih medijev. Poleg tega se območje ukvarja z obstojem in učinkovitostjo (samoregulacije) pri zagotavljanju uredniške neodvisnosti in razpoložljivosti pluralnih političnih informacij in stališč, zlasti med volilnimi obdobji.

Kazalnik **Politična neodvisnost medijev** je dosegel visoko tveganje za medijski pluralizem (90 %). Ker od prejšnjega leta ni bilo sprememb ustrezne medijske in korupcijske zakonodaje, še vedno ni pravnih varoval pred vmešavanjem politike v uredniške politike. Zakon o medijih (2006) ali drugi zakoni ne urejajo nasprotja interesov med lastniki medijev in vladajočimi strankami, strankarskimi skupinami ali politikami. V veljavi je splošni Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije 2010), ki pa medijev specifično ne omenja. Navzkrižje interesov je zelo prisotno, visoko tveganje je doseglo v avdiovizualnih medijih, časopisih in na spletu, medtem ko je v radijskem sektorju doseglo srednje tveganje. Konflikt je tako kot v preteklih letih izrazito prisoten na lokalnih območjih, kjer je veliko manjših časopisov in publikacij povezanih z večjimi političnimi strankami in župani (Čakš 2020). Člani stranke SDS so solastniki televizijske mreže in novinarske spletne strani Nova24TV ter tiskanih ali spletnih političnih revij (Demokracija, Škandal24), mediji pa so jih povezali tudi s številnimi mikro lokalnimi spletnimi stranmi (Vežjak 2020). Ti mediji so vezani tudi na vlagatelje, ki so povezani z več madžarskimi provladnimi mediji in madžarsko vlado (Kučić 2019). Aleš Hojs (ki je bil leta 2021 notranji minister) je nekdanji direktor Nova24TV (Vežjak 2020). Januarja 2021 je bila v zasebni lasti ustanovljena Nacionalna tiskovna agencija (NTA), ki je na videz poskušala nadomestiti Slovensko tiskovno agencijo (STA), ki ji je vlada začasno odrekla zakonsko financiranje. Odgovorni urednik NTA je bil član stranke SDS (Košir 2021). Ko se je razglasil za "urednika novega slovenskega fašističnega medija", mu je politika obrnila hrbet in ministrstvo je začelo inšpekcijski postopek proti NTA (Esih 2021). Julija 2021 so mediji poročali o sedmih novih digitalnih medijih, povezanih

s stranko SDS (Vezjak 2021, Simič 2021). Po letih javnih polemik je februarja 2021 ustavno sodišče potrdilo, da je brezplačno oglaševanje političnih strank v občinskih medijih v nasprotju z zakonom (Rus 2021).

Leta 2020 je več oseb, povezanih s strankami vladajoče koalicije, prevzelo mesta v najvišjem organu odločanja RTV Slovenija (RTVS), to je v programskem svetu. Konec januarja 2021 je svet potrdil novega generalnega direktorja za mandatno obdobje med 2021 in 2025, dosedanji predsednik nadzornega sveta RTVS Andrej Grah Whatmough pa je aprila 2021 na tem mestu zamenjal Igorja Kadunca. Julija 2021 je novi generalni direktor Grah Whatmough sporočil, da je predlagal razrešitev direktorice TV Slovenija Natalije Gorščak (Eržen 2021). Gorščakova je sodišču predlagala izdajo začasne odredbe v tožbi zoper RTVS, vendar je sodišče njen predlog zavrnilo (STA 2021e). Vlada je septembra 2021 s funkcij v nadzornem svetu RTVS razrešila tudi Matjaža Medveda in Petro Majer ter imenovala Antona Tomažiča in Milenka Zihlerla. Dan pozneje je nadzorni svet za novega predsednika nadzornega sveta RTVS imenoval Janeza Čadeža. Tri dni pozneje je upravno sodišče razveljavilo razrešitev Medveda in Majerjeve. Odločitev je bila tako pomanjkljiva, da o njeni zakonitosti sploh ni bilo mogoče presojeti, je navedlo sodišče (Ma.R., M.R. 2021). Oktobra 2021 se je programski svet seznanil z osnutkom Programskega in produkcijskega načrta RTVS za leto 2022, ki je predvideval skrajšanje ali ukinitve več informativnih in aktualnih oddaj. V nestrinjanju s predlaganimi spremembami je najprej z mesta odgovorne urednice Informativnega programa Televizije Slovenija odstopila Manica Janežič Ambrožič, sledili so ji še trije uredniki: urednik notranjepolitičnih in gospodarskih oddaj Dejan Ladika, urednica zunanjepolitične redakcije Meta Dragolič in urednik dopisništev Mitja Prek (B.M.S. 2021). Novembra 2021 so sodelavci Informativnega programa Televizije Slovenija pozvali člane programskega sveta, naj zavrnejo predlog Programskega in produkcijskega načrta za leto 2022, ki je po njihovem mnenju zniževal standarde in spodkopaval poslanstvo javne televizije (G.C., T.K.B. 2021). Večina članov informativnih programov TV Slovenija je pozvala tudi k dialogu in pojasnilom vodstva RTVS, saj programski predlogi niso bili v skladu s predlogi uredništva (V.U. 2021).

Zaradi ponovne zaustavitve financiranja javne službe STA v letu 2021 je bilo poslovanje STA zelo ogroženo. Takratni predsednik vlade Janez Janša je marca 2021 javno pozval direktorja STA Bojana Veselinoviča, naj odstopi (G.C, Al. Ma. 2021). Evropska komisarka Vera Jourová se je dan zatem v plenarni razpravi EP o svobodi medijev v Sloveniji odzvala in izjavila, da so "nenehni poskusi spodkopavanja STA resno zaskrbnjujoči" (M.Z., L.Š. 2021). Septembra 2021 je Jourová poslala tudi pismo takratnemu ministru za kulturo Vasku Simonitiju s pozivom, da mora vlada financirati STA (STA 2021). Vrhovno sodišče je še isti mesec razveljavilo začasno ustavitev odloka o financiranju javne službe STA in opozorilo, da je Slovenija po zakonu in v skladu s poslovnim načrtom STA dolžna zagotoviti mesečno financiranje STA za leto 2021 (STA 2021b). Veselinovič je septembra 2021 odstopil z mesta direktorja STA, kjer ga je zamenjal dosedanji generalni direktor RTVS Igor Kadunc, ki je bil edini kandidat na javnem razpisu za to delovno mesto. Novembra 2021 je z Uradom vlade za komuniciranje (Ukom) sklenil dogovor o financiranju in posledično je bilo 676.000 evrov nakazanih agenciji za že opravljene dejavnosti javne službe v obdobju januar – april 2021 (STA 2021c). Specializirano državno tožilstvo je novembra 2021 zavrnilo obtožbe zoper Veselinoviča zaradi domnevne zlorabe položaja direktorja STA (STA 2021d). Odbor državnega zbora za finance je februarja 2021 potrdil novelo vladnega predloga zakona o demografskem skladu, po katerem bi nacionalni demografski sklad postal ustanovitelj in edini delničar STA (STA, M.R. 2021), a zakon do konca leta 2021 ni bil sprejet. Mediji so poročali, da je Ukom med 12 dopisi z več kot 36 zahtevami za vpogled v poslovne dokumente STA, ki jih je poslal STA med 14. oktobrom in 30. novembrom 2020, zaprosil tudi za informacije o uredniških odločitvah STA (Simič 2021b).

Kazalnik **uredniške avtonomije** je dosegel srednje tveganje za medijski pluralizem s 50 %. Medtem ko

medijski zakoni govorijo o avtonomiji v določbah o imenovanju in razrešitvi odgovornih urednikov, te določbe pogosto nimajo pravega učinka. Lastniki se zakonu lahko izognejo z imenovanjem "začasnega" odgovornega urednika, kar je bila v preteklosti običajna praksa predvsem v dnevnikih, denimo v Delu ali Dnevniku. Novinarji torej nimajo moči preprečiti, da bi bil imenovan nekdo, ki za položaj ni primeren, kar velja tudi za RTV Slovenija. Tudi vloga honorarnih sodelavcev pri odločanju v redakcijah zakonsko ni opredeljena. Splošni kodeks novinarske etike (2002) velja za vse novinarje in medije, Novinarsko častno razsodišče (NČR) pa obravnava pritožbe javnosti. Niti kodeks niti častno sodišče nista vedno učinkovita, ko gre za izvrševanje, saj ne operirata z nobenimi pravnimi mehanizmi sankcij (razen pristopa imena in sramu), upoštevanje določil pa je v veliki meri odvisno od pripravljenosti založnikov in medijskih lastnikov, da podpirajo, spodbujajo in omogočijo doseganje poklicnih standardov v svojih medijih. Tako kot v preteklih letih so bili tudi v letu 2021 številni primeri, ko so novinarji poročali o političnem vplivu in vmešavanju v uredniške odločitve ter vsebine, zlasti v medijih pod neposrednim političnim vplivom, bodisi prek državnega ali zasebnega lastništva ter tudi zaradi komercialnih interesov lastnikov, povezanih z npr. velikimi državnimi investicijskimi projekti. Evropska nevladna organizacija za zaščito in promocijo temeljnih svoboščin ugotavlja, da je politični pritisk na medije zaskrbljujoč na Poljskem, Madžarskem in v Sloveniji. Slednja je bila omenjena kot posebej izrazit primer (IK, STA 2021).

Kazalnik **audiovizualnih medijev, spletnih platform in volitev** je dosegel srednje tveganje za medijski pluralizem (53 %). Leta 2021 v Sloveniji ni bilo volitev, kar pomeni, da se v tem pogledu ni veliko spremenilo, je bil pa julija 2021 referendum o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah. RTV Slovenija je pred referendumom organizirala soočenje in nekateri so ji očitali, da ni dopustila pravega dialoga in izmenjave mnenj (Vežjak 2021b). Na podlagi zakona in ustaljene prakse mora zastopanje političnih akterjev in političnih stališč na RTV Slovenija slediti tako imenovanemu "poštenemu in uravnoteženemu" pristopu, ki je pogosto označen kot zelo matematičen in lahko vodi v relativizem (Fakulteta za družbene vede 2020). Javna radiotelevizija mora kandidatom na volitvah, strankam in predstavitev programa zagotavljati dostop do programskega časa tako, da omogoči enak čas za kandidate in politične stranke, zastopane v državnem zboru in Evropskem parlamentu, ter tretjino celotnega časa volilnih programov za kandidate in politične stranke, ki niso zastopane v državnem zboru ali Evropskem parlamentu. Posebna uredba ali samoregulacija, ki bi urejala dostop do predvajanja na komercialnih kanalih med volilnimi kampanjami, ne obstaja. Pogoji in cene političnega oglaševanja na RTV Slovenija so vnaprej določeni, medtem ko se cene na komercialnih kanalih med seboj razlikujejo, vendar so običajno enake za različne politične stranke.

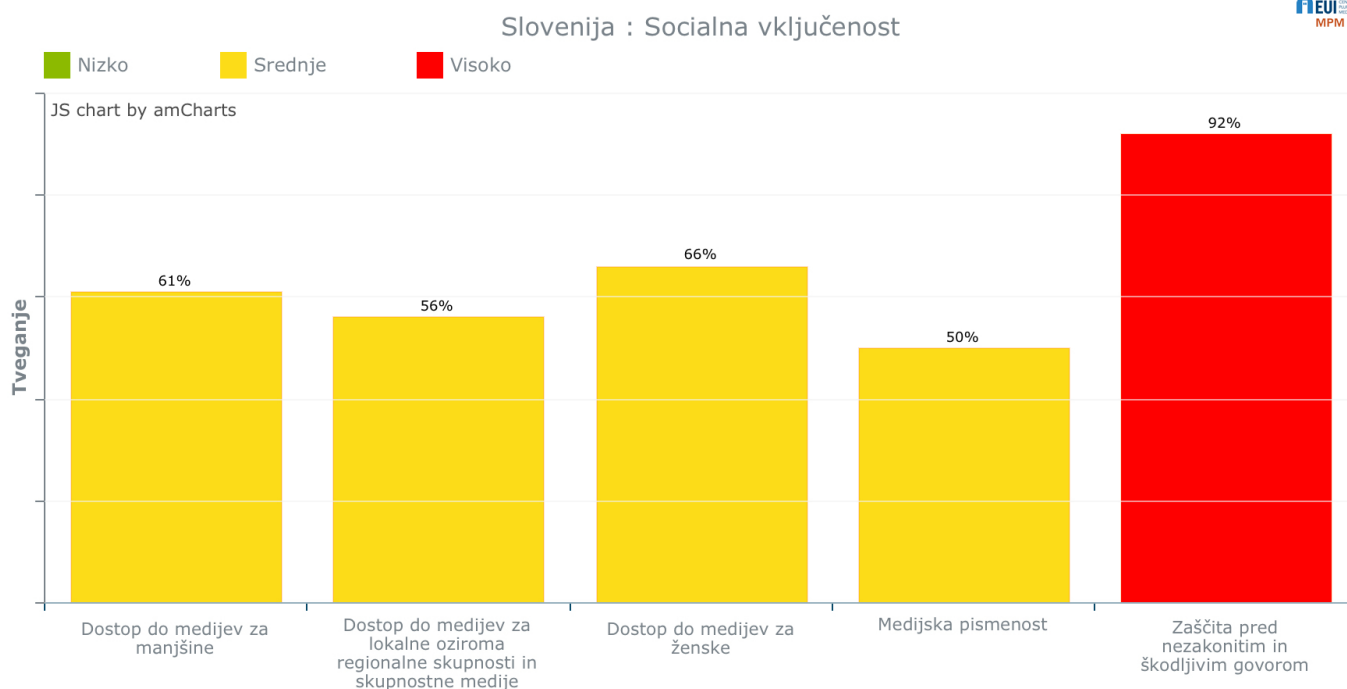
Kazalnik o **državni regulaciji sredstev in podpore medijskemu sektorju** je dosegel visoko tveganje (71 %). Tako kot v prvem letu pandemije koronavirusa tudi v letu 2021 ni bilo posebnih subvencij za medije ali novinarje. Glavne dileme so zaznane pri dodeljevanju rednih javnih sredstev za medijske projekte v javnem interesu, ki se zdi močno nagnjeno k političnemu vmešavanju, in distribuciji tako imenovanega državnega oglaševanja. Oglaševanje, ki ga financirajo nacionalne, regionalne ali lokalne vlade oziroma podjetja v državni lasti, se še naprej distribuira brez jasnih pravil in na netransparenten način. Na splošno je v Sloveniji problematično pomanjkanje podatkov o medijih, v katerih oglašujejo državna podjetja. Pet radijskih postaj s statusom posebnega pomena ter nekaj vplivnih časnikov in revij v letu 2021 ni dobilo sredstev iz letnega razpisa za sofinanciranje medijskih vsebin, ki je za mnoge predstavljal pomemben vir financiranja (Kotnik 2021). Februarja 2021 je opozicija vložila interpelacijo zoper takratnega ministra za delo, socialne zadeve in družino Janeza Ciglerja Kralja, potem ko so mediji poročali, da se je razpisna komisija na ministrstvu, v kateri so bili tudi njegovi najozžji sodelavci, odločila za financiranje Zavoda Iskreni, katerega ustanovni član in prostovoljec je bil takrat minister Cigler Kralj. Zavod upravlja dva spletna portala Iskreni.net in Domovina.je (Kršinar 2021b). Spletna portala sta sredstva za promocijo cepljenja pridobila tudi od Ukoma (Košir 2021), ki javnosti ni seznanil s podatki o dosegu ali finančnem upravljanju medijev. Marca 2021 je

opozicija neuspešno interpelirala takratnega ministra za kulturo Vaska Simonitija iz številnih razlogov, povezanih z njegovimi politikami do medijev, med drugim tudi domnevnih poskusov "uničenja javnih medijev, kot sta RTV Slovenija in STA" (Dernovšek, STA 2021).

Najvišje tveganje za medijski pluralizem je na tem področju z 92 % dosegel kazalnik **Neodvisnost vodenja in financiranja javnega servisa**. Medtem ko (obstoječi) Zakon o Radioteleviziji Slovenija (ZRTVS-1, 2005) zagotavlja razmeroma poštene in transparentne zakonske določbe glede postopkov imenovanja vodstvenih in upravnih funkcij javnega servisa, hkrati pušča vrzel za politični vpliv, saj večino programskega sveta oziroma članov nadzornega sveta imenujejo državni zbor, politične stranke in vlada. Vlada je leta 2021 predčasno zamenjala člane nadzornega sveta RTV Slovenija iz vladnih kvot, koalicijske stranke v državnem zboru pa so imenovale velik del programskega sveta RTV Slovenija. Prav tako je bil letni finančni načrt potrjen šele marca 2021 (RTV Slovenija 2021), potem ko prvotno ni bil potrjen decembra 2020, kar je bistveno vplivalo na poslovanje RTV Slovenija (T.K.B. 2021).

3.4. Socialna vključenost (65% - Srednje tveganje)

Področje Socialne vključenosti se osredotoča na dostop do medijev za določene skupine v družbi: manjšin, lokalne in regionalne skupnosti, ženske in invalide. Preučuje tudi državno medijsko pismenost, vključno z digitalnimi veščinami celotnega prebivalstva. Poleg tega je bil za izdajo MPM za leto 2021 dodan nov kazalnik na področju socialne vključenosti, da se ocenijo novi izzivi, ki izhajajo iz uporabe digitalnih tehnologij: Zaščita pred nezakonitim in škodljivim govorom. Zaradi te spremembe kazalnikov je treba primerjavo s prejšnjimi izdajami MPM obravnavati zelo previdno.

Kazalnik **Dostop do medijev za manjšine** je z 61 % oceno dosegel srednje tveganje za medijski pluralizem. Zakon o RTV Slovenija (ZRTVS-1) zagotavlja zakonsko priznanim manjšinam (italijanski, madžarski in romski skupnosti) dostop do programskega časa na RTV Slovenija. Čeprav je ustavni položaj italijanske in madžarske narodne skupnosti enak (5. in 64. člen Ustave Republike Slovenije), je znesek, namenjen italijanski skupnosti, večji od zneska, namenjenega madžarski narodni skupnosti. Obe skupnosti imata dostop do sredstev lokalne samouprave, kar ju postavlja v prednost pred romsko skupnostjo tudi na področju dostopa do programskega časa na komercialnih kanalih. Čeprav je Slovenija ratificirala ali

prenesla pomembne mednarodne dokumente o pravicah manjšin (npr. Okvirno konvencijo za varstvo narodnih manjšin (ETS št. 157) in kot članica EU tudi Lizbonsko pogodbo, po kateri so bile manjšinske pravice temeljna vrednota), te pravice veljajo le za majhen del narodnih skupnosti v Sloveniji. Vseeno pa je prisotnost zakonsko nepriznanih etničnih manjšin (Srbi, Bosanci in Hrvati) v programih RTV Slovenija boljša od njihove zastopanosti v drugih segmentih slovenske družbe. RTV Slovenija oddaje za te manjšine financira iz RTV prispevka in ne iz drugih virov financiranja, ki delno pokrivajo stroške produkcije italijanskih, madžarskih in romskih vsebin. Količina vsebine pa ni sorazmerna z velikostjo teh skupnosti in številom relevantnih tem, ki so neposredno povezane z njimi. Etnične manjšine, ki jih zakon ne priznava, nimajo rednega dostopa do programskega časa na komercialnih televizijskih in radijskih kanalih. Vsebine za nepriznane skupnosti lahko občasno spremljate na eni najstarejših nekomercialnih, skupnostnih radijskih postaj v Evropi Radio Študent, ki pa je tarča stalnih finančnih omejitev (Bezlaj 2020). Pomanjkanje skupnostnih medijev za te številne skupnosti mnogi dojemajo kot šibko točko slovenske medijske krajine in pluralizma.

Kazalnik **Dostop do medijev za lokalne oziroma regionalne skupnosti in skupnostne medije** je dosegel srednje tveganje s 56 %. Regionalni in lokalni radiotelevizijski izdajatelji, ki izpolnjujejo zakonsko določene kriterije (77.–79. člen Zakona o medijih), imajo (skupaj s kanali javne radiotelevizije, študentskimi mediji in neprofitnimi mediji) status programov posebnega pomena. RTV Slovenija ni dolžna imeti oziroma ohranяти lokalnih dopisnikov. Številni lokalni mediji prejemajo sredstva iz proračunov svojih občin in pojavilo se je več kontroverznih zgodb o tem, kako ti mediji promovirajo politične ideje svojega župana ali vodilnih strank. Nadzorni svet Mestne občine Koper (MOK) je na primer ugotovil številne nepravilnosti pri delovanju občinskega glasila v času, ko je občino vodil župan Boris Popovič (Kučić 2021). Koncentracija na lokalnem in regionalnem medijskem trgu je visoka. Študija v okviru projekta "Lokalni mediji za boljšo družbo" navaja, da si že omenjeni lastnik Odlazek lasti skoraj 90 % slovenskih lokalnih medijev (Sindikarjev Hrvaške, Društvo novinarjev Slovenije, Združenje BH novinarji, Neodvisno društvo novinarjev Srbije 2022). Študija je tudi pokazala, da je bil položaj številnih lokalnih medijev med pandemijo koronavirusa oslabil zaradi upada prodaje ali oglaševanja. Na vsebino skupnostnih medijev najpogosteje vplivajo vprašanja financiranja, vključno z zmanjšanjem proračuna na lokalni ali državni ravni, ki vplivajo na kakovost in količino produkcije ter na uredniške politike. Kot že omenjeno, pet radijskih postaj posebnega pomena na letnem razpisu za sofinanciranje medijskih vsebin ni prejelo sredstev, med njimi Radio Krka, Koroški radio, Radio Triglav Jesenice in Radio Kranj (Kotnik 2021).

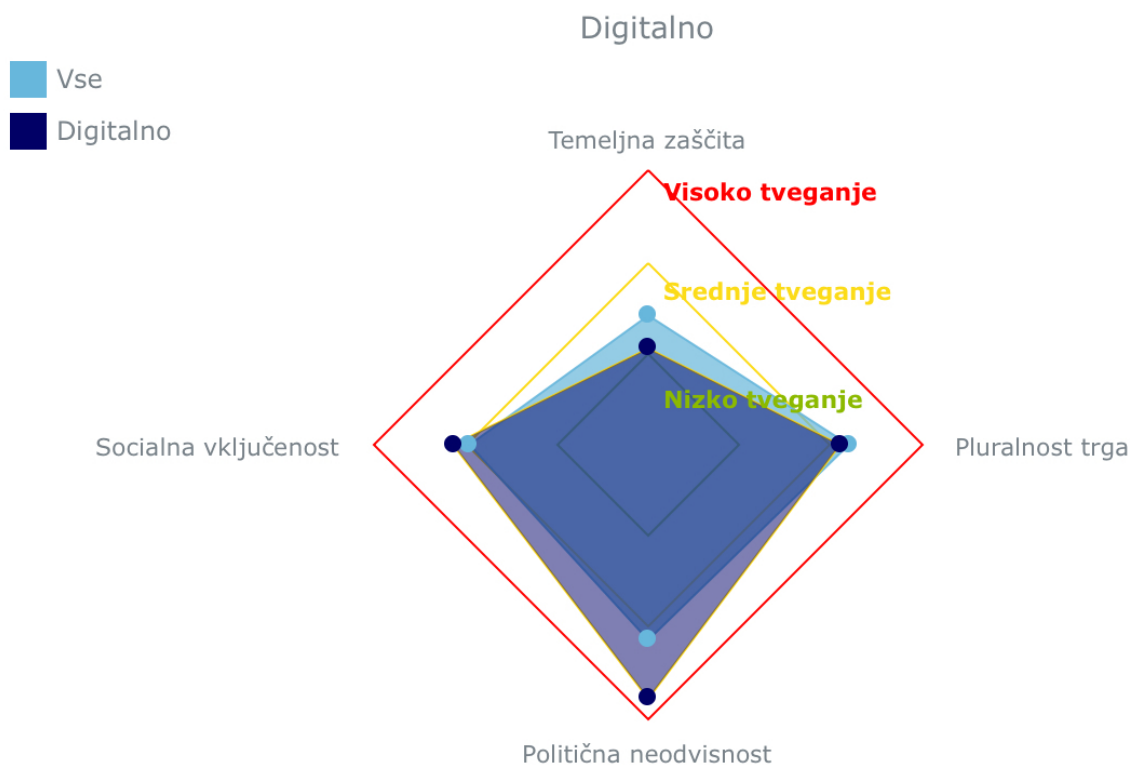
Kazalnik **Dostop do medijev za ženske** je dosegel srednje tveganje s 66 %. Programi javnega servisa nimajo javne politike enakosti spolov. Konec leta 2021 je bil delež žensk v upravah javnega servisa 40 %, delež žensk med vodilnimi znotraj javnega servisa pa 29 % (RTV Slovenija 2021b). Delež žensk med odgovornimi urednicami v vodilnih medijih v državi je bil 38 %. Izključno moški paneli tako v medijih kot na drugih javnih prireditvah so v Sloveniji prej pravilo kot izjema. Nedavni odziv na to je bila ustanovitev spletne platforme "Ona ve", ki so jo junija 2021 ustanovile štiri javne ženske osebnosti. Cilj platforme je povečati delež žensk v medijih in javnih dogodkih v Sloveniji na 50 % (Ona ve 2022). Metina lista in Kliping d.o.o. sta od 1. aprila do 15. julija 2021 analizirali objave v izbranih tiskanih medijih in primerjali delež žensk in moških intervjuvancev v časopisnih intervjujih. Delež intervjuvank je bil 24 %, največ intervjujev z ženskami pa so opravile prav novinarke, in sicer 34 %, če je bil novinar moški, pa jih je le 16 % intervjuvalo ženske. Analiza je tudi potrdila, da slovenski mediji večino svojega prostora namenjajo politiki in gospodarstvu, ki sta področji, kjer je ženski glas redkeje slišan (Mayer 2022). Slovenija je bila edina država, ki je nazadovala na indeksu enakosti spolov 2021, hkrati pa je bila država, ki je po letu 2017 nazadovala najbolj (Dernovšek 2021).

Kazalnik **medijske pismenosti** je dosegel srednje tveganje s 50 %. Medtem ko je medijska pismenost pogosto omenjana v vladnih dokumentih, povezanih z mediji, na tem področju država nima dosledne nacionalne politike. Zakonodaja ne določa, kdo je odgovoren za medijsko pismenost in kako je treba zanjo skrbeti. Kljub temu, da je prisotna v različnih šolskih predmetih, medijska pismenost ni dovolj vključena v formalno izobraževanje. Slovenski šolski kurikulum namreč nima obveznih vsebin s področja medijske pismenosti (Bulatović 2021). Poleg tega se izbirni predmet vzgoja za medije poučuje le v 17 % osnovnih šol (brez podružnic), učni načrt pa sega v leto 2006 (Bulatović 2021). V državi je aktivnih več akcij, ki spodbujajo medijsko pismenost, na primer platforma MiPi, ki jo upravlja AKOS, aktivnosti zavoda Državljan D ali spletni časopis za otroke Časoris (MiPi 2022, Državljan D 2022, Časoris 2022), vendar so te pogosto omejene na prestolnico Slovenije, večja mesta ali določene skupine ljudi, kot so starejši ali šolski učitelji.

Kazalnik **Zaščita pred nezakonitim in škodljivim govorom** je z 92 % dosegel visoko tveganje. Že leta se pojavljajo javni pozivi za vzpostavitev pravnega okvira za boj proti dezinformacijam na spletu, a tudi veliko nestrinjanja s tem. Leta 2021 so bile dezinformacije večinoma povezane s pandemijo koronavirusa, zlasti s cepljenjem proti virusu, in so vplivale na to, kako je del prebivalstva razumel zdravstveno krizo in potrebo po cepljenju ter potencialno tudi na odstotek populacije, ki se je cepila proti koronavirusu (Vrečar 2021, Zgonik 2021). Marca 2021 je ekipa Oštrovega projekta za preverjanje pristnosti medijskih vsebin Razkrinkavanje.si preverila več kot šestdeset izjav različnih posameznikov in medijskih vsebin, povezanih s koronavirusom od začetka epidemije, in "kar 40 % teh ni držalo" (Bulatović 2021). 89 % prebivalcev, starih od 16 do 74 let, je v prvem četrtletju 2021 redno uporabljalo internet in 58 % jih je na novičarskih spletnih straneh ali družbenih omrežjih videlo neresnične ali dvomljive informacije. Med tistimi, ki so videli lažne ali dvomljive vsebine, je 39 % uporabnikov prepoznalo, da so informacije ali njihov vir nezanesljive, 37 % pa jih je preverilo njihovo verodostojnost, kažejo podatki državnega statističnega urada (IK, STA 2021). Posebnega pravnega okvira, ki bi ciljalo na sovražni govor na spletu, ni, je pa z ustavo prepovedano širjenje etničnega, rasnega in verskega sovraštva ali nestrpnosti ter spodbujanje nasilja ali vojne (63. člen ustave). Javno spodbujanje sovraštva, nasilja ali nestrpnosti je tudi kaznivo dejanje, opredeljeno v Kazenskem zakoniku (čl. 297) in Zakonu o medijih (8. člen). Kljub temu so sovražni govor na spletu in druge oblike nevarnega govora, denimo nadlegovanje, ustrahovanje, vulgarnost, seksizem do določenih novinarjev in medijev, predvsem žensk (Železnik 2021), pogosti, predvsem na družbenih omrežjih (Kavčič 2020), kjer jih pogosto izvajajo vidne politične osebnosti (Bratanic, Winfrey 2021). Tudi v letu 2021 ni bilo posebnih ali sistemskih prizadevanj za odstranitev sovražnega govora do katere koli skupine prebivalstva z družbenih omrežij. Nekateri tradicionalni mediji in z njimi povezana družbena omrežja so še naprej igrali pomembno vlogo pri širjenju dezinformacij. Junija 2021 je tožilstvo vložilo obtožnico zoper dve osebi zaradi javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti v zapisu, objavljenem v Demokraciji decembra 2020 (STA 2021f).

4. Pluralizem v spletnem okolju: ocena tveganja

Slovenija : Področja tveganja za medijski pluralizem

JS chart by amCharts

CEVI
CENTRE FOR MEDIA
PLURALISM AND
HIGH FREEDOM
MPM 2022

Digitalni kazalniki na vseh štirih spremljanih področjih še naprej kažejo na potrebo po natančnih zakonodajnih opredelitvah spletnega medijskega okolja, saj veljavni zakon o medijih obravnava le tako imenovane elektronske publikacije, in to zelo na splošno.

Temeljna zaščita (35 % - srednje tveganje)

Na področju temeljne zaščite za digitalno okolje veljajo splošne omejitve svobode izražanja, vendar so pogosto spregledane. Zakoni ne zagotavljajo posebnih pravnih sredstev za tiste, ki jim je bila svoboda izražanja kršena na spletu. Država, ponudniki internetnih storitev (ISP) ali spletne platforme niso uvedli nobenih novih omejitev svobode izražanja na spletu v zvezi s pandemijo koronavirusa (na primer za preprečevanje širjenja napačnih informacij ali preverjanje dejstev o koronavirusu), še naprej so se pojavljali primeri javnih oseb (igralcev, televizijskih voditeljev), ki so na spletu delili napačne informacije, zlasti na družbenih omrežjih. Ponudniki internetnih storitev tako kot v preteklih letih na podlagi Zakona o igrah na srečo (ZIS, sprejet leta 2011 in nazadnje spremenjen leta 2014) filtrirajo strani igralniških družb, ki v Sloveniji nimajo koncesije. Nekateri mediji so o spremembah prispevkov na spletu transparentni, nekateri pa ne, čeprav 16.a člen Kodeksa novinarske etike določa, da morajo biti posegi "označeni tako, da je razvidno, kakšna je bila napaka", prav tako mora biti razviden "čas zadnje spremembe" (Društvo novinarjev Slovenije 2022).

Omejitve vsebin, ki temeljijo na lokalni zakonodaji, v poročilu o transparentnosti Facebooka in Instagrama za Slovenijo kažejo, da so bile med januarjem in junijem 2021 praviloma uvedene tri globalne omejitve. Samo v Sloveniji ni bilo omejitev, prav tako za druge niso veljale nobene omejitve. Ena stran/skupina je bila omejena na Facebooku, na Instagramu pa dva računa, ki sta bila prijavljena zaradi kršitve lokalnih zakonov

o sovražnem govoru (Meta 2021). Poročilo o transparentnosti Twitterja govori o dveh pravnih zahtevah, ki nista sodni nalogi, dveh kombiniranih zahtevah in štirih drugih pravnih zahtevah ter kombiniranih računih (Twitter 2021).

Očitnih ali javno razkritih primerov vladnega nadzora iskanj, vdorov ali drugih podobnih digitalnih napadov ni bilo. Bilo pa je veliko primerov spletne zlorabe in nadlegovanja, predvsem žalitev in groženj na družbenih omrežjih, vključno s tistimi, ki so jih izvajali ali promovirali politiki sami (npr. Društvo novinarjev Slovenije 2021a). Zato je Društvo novinarjev Slovenije zagnalo platformo za poročanje o napadih na novinarje in medije v Sloveniji z namenom vzpostavitve sistema spremljanja napadov na novinarje in ozaveščanja javnosti (Društvo novinarjev Slovenije 2021b).

Od nobenega novinarja se ni zahtevalo, naj prenese morebitno aplikacijo za sledenje v zvezi s koronavirusom, ki bi jo upravljali državni ali nedržavni akterji.

Medtem ko je Splošna uredba o varstvu osebnih podatkov (GDPR) zavezujoča za vse subjekte, Slovenija še vedno ni sprejela novega Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2), ki naj bi uvedel posebno ureditev za nekatera vsebinska in postopkovna vprašanja, ki jih lahko posebej urejajo države članice EU. Postopek je počasen in je imel številne zastoje. Do sprejetja ZVOP-2 veljata in urejata področje varstva osebnih podatkov na sistemski ravni dva predpisa, in sicer GDPR in obstoječi Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1, sprejet leta 2004 in nazadnje spremenjen leta 2020).

Pluralnost trga (70 % - visoko tveganje)

Kazalnik o koncentraciji spletnih platform in izvrševanju konkurence z 88 % predstavlja visoko tveganje za medijski pluralizem. Obstajajo številne spletne strani in osebni blogi, ki niso v lasti pravnih oseb in nimajo odgovornega urednika, zato njihovo ozadje ni transparentno, lahko pa se še vedno predstavljajo kot mediji.

Primanjkuje izčrpnih in redno posodobljenih podatkov, ki bi omogočali identifikacijo dejanskih in končnih lastnikov digitalnih novičarskih medijev. Določbe Zakona o medijih (ZMed) o koncentraciji v medijskem sektorju digitalnega okolja ne regulirajo na način, kot regulirajo radio, tisk in televizijsko dejavnost (58.–61. člen). Videti je, da koncentracije v digitalnem okolju, ki je relevantna z vidika medijskega pluralizma, nihče ne nadzoruje.

Tako komercialni kot javni mediji se soočajo z velikimi težavami pri dostopu do financiranja. Obstajajo prizadevanja za iskanje uspešnih poslovnih modelov, ki pa niso vedno uspešna. Kljub temu pa ni podatkov, ki bi kazali, ali so mediji v letu 2021 doživeli povečanje ali zmanjšanje prihodkov iz netradicionalnih tokov.

Politična neodvisnost (92 % - visoko tveganje)

Na področju politične neodvisnosti je bila prisotnost političnega nadzora nad digitalnimi novičarskimi mediji ocenjena kot zelo tvegana, saj obstaja več politično nadzorovanih digitalnih medijev. Med njimi je neuradna mreža digitalnih medijev, ki so povezani s stranko SDS, ki je vodila vlado leta 2021, kjer so založniki ali uredniki bodisi člani lokalnih odborov, strankarski kandidati na volitvah ali člani stranke (Kučić 2019). V letu 2021 so mediji poročali o sedmih novih digitalnih medijih, povezanih z omenjeno politično stranko (Vežjak 2021). Kot že omenjeno, je bila januarja 2021 ustanovljena Nacionalna tiskovna agencija (NTA), odgovorni urednik je bil član stranke SDS (Vežjak 2021, Simič 2021). Potem ko se je razglasil za "urednika novega slovenskega fašističnega medija", so se politiki, kot so poslanec SDS Vinko Gorenak in predsednik

državnega sveta Alojz Kovšca ter še nekaj drugih privržencev oziroma sodelavcev NTA na desni strani političnega spektra, distancirali od tega projekta (Esih 2021). V začetku avgusta 2021 je založnik NTA postalo Društvo za promocijo tradicionalnih vrednot, ki ga vodi Urban Purgar, vidni član gibanja rumenih jopičev v Sloveniji, katerega člani so ob različnih priložnostih promovirali neofašistične simbole (npr. Katalenić 2021; T.K.B. 2021). Purgar je Aleša Ernecla zamenjal tudi na mestu odgovornega urednika NTA.

Ker v Sloveniji v letu 2021 niso bile sprejete ali veljavne splošne smernice za novinarje za uporabo družbenih omrežij, je bil ta kazalnik označen kot visoko tveganje za medijski pluralizem.

Tudi odsotnost zakonskih določb, ki bi preprečevale, da financiranje spletnih storitev javnega servisa ne izkrivlja konkurence z zasebnimi akterji, je bila označena kot visoko tveganje za medijski pluralizem.

Transparentnost političnega oglaševanja na spletnih platformah (vključno z družbenimi omrežji, iskalniki, platformami za izmenjavo videov) je prav tako dosegla visoko tveganje. Na splošno na nacionalni ravni ni pravil, ki bi zagotavljala, da politične stranke, kandidati in liste, ki tekmujejo na volitvah, razkrijejo porabo kampanje na spletnih platformah (npr. Facebook in Google). Transparentnost porabe in tehnik (kot tudi informacije o vseh merilih ciljanja), ki se uporabljajo v političnih kampanjah na družbenih omrežjih, je bila označena kot visoko tvegana, tako kot tudi splošno izvajanje priporočila EK C(2018)5949 o omrežjih volilnega sodelovanja, spletni transparentnosti, zaščiti proti incidentom na področju kibernetске varnosti in boju proti dezinformacijskim kampanjam. Priporočilo EK poziva države članice, naj spodbujajo nadaljnje zaveze glede transparentnosti evropskih in nacionalnih političnih strank in fundacij, zlasti naj na svojih spletnih straneh objavijo informacije o svojih izdatkih za spletne dejavnosti, vključno s plačanimi spletnimi političnimi oglasi in komunikacijami, ter informacije o vseh merilih ciljanja, ki se uporabljajo pri razširjanju takšnih oglasov in komunikacij. Kljub številnim pozivom, ki prihajajo predvsem s strani organizacij civilne družbe, ni bil vzpostavljen pravni okvir ali ureditev, ki bi izboljšala to področje. Politične kampanje na spletu ostajajo večinoma neregulirane. Zakon o volilni in referendumski kampanji (ZVRK) je bil nazadnje spremenjen leta 2013 in se skoraj ne nanaša na spletne vidike volilne in referendumske kampanje, niti na posredne (Kerševan Smokvina 2021).

Socialna vključenost (71 % - visoko tveganje)

Kazalnik Zaščita pred nezakonitim in škodljivim govorom je ocenjen kot visoko tvegan za medijski pluralizem. Ni pravnega okvira ali učinkovitih javnih politik, ki bi obravnavale dezinformacije na spletu, sovražni govor in druge oblike škodljivega govora (nadlegovanje, ustrahovanje, vulgarnost, seksizem do določenih novinarjev in medijev, zlasti žensk). Še vedno primanjkuje celovitih raziskav o nadlegovanju novinarjev na spletu in široko prisotnih vidikih, ki temeljijo na spolu. Čeprav v civilni družbi obstaja več pobud, katerih cilj je boj proti dezinformacijam, je njihov doseg omejen. Najpogostejše so platforme za preverjanje dejstev in kampanje za ozaveščanje.

Kljub odsotnosti posebnega okvira, ki bi ciljalo na sovražni govor na spletu, je širjenje etničnega, rasnega in verskega sovraštva ali nestrpnosti ter spodbujanje nasilja ali vojne v nasprotju z ustavo (63. člen). Javno spodbujanje sovraštva, nasilja ali nepotrpežljivosti je tudi kaznivo dejanje v okviru Kazenskega zakonika (297. člen) in je prepovedano z Zakonom o medijih (8. in 47. člen), kjer pa je kot prekršek opredeljen le sovražni govor, ki ga spodbuja oglaševanje, ki se lahko kaznuje z globo do 83.500 € (129. člen). Kot že opisano zgoraj, je sovražni govor na spletu kljub temu pogost, zlasti na družbenih omrežjih (Kavčič 2020), obenem pa v letu 2021 ni bilo pomembnih političnih prizadevanj, da bi z družbenih omrežij odstranili sovražni govor do katere koli skupine prebivalstva.

Prišlo pa je do obtožnice zoper dve osebi junija 2021 zaradi javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti v zapisu, objavljenem v Demokraciji decembra 2020 (STA 2021f). Februarja 2021 je bil avtomobilski novinar Martin Česenj obsojen na 6-mesečno pogojno zaporno kazen zaradi pisanja zoper migrante na Twitterju (Petrič 2021).

5. Sklepi

Ugotovitve izvajanja MPM2022 kažejo na splošno visoko tveganje za medijski pluralizem v Sloveniji, podobno tistemu, ki je bilo opredeljeno v MPM2021. Čeprav nekatera spremljana področja kažejo rahlo izboljšanje, lahko te spremembe pripišemo tudi spremembam nekaterih vprašanj MPM. Največje tveganje za medijski pluralizem je bilo nakazano na področju pluralnosti trga (73 %), sledita politična neodvisnost (71 %) in socialna vključenost (65 %), medtem ko področje temeljne zaščite predstavlja srednje tveganje za medijski pluralizem s 47 %.

Zdravstvena kriza koronavirusa je tako kot v preteklem letu in drugod v mnogih pogledih prizadela slovenske medije in novinarstvo. Časopisi in revije so bili še posebej prizadeti zaradi motenj in ovir pri distribuciji ter spremenjenih navad potrošnikov in pomanjkanja oglaševalskih prihodkov, kar je vplivalo na njihovo prodajo in prihodke. Vlada, ministrstvo za kulturo ali katera koli druga relevantna institucija ni sprejela nobenih ukrepov za dodatno podporo medijem in novinarstvu v letu 2021, kot je bilo tudi v letu 2020. Za razliko od mnogih drugih držav EU, Slovenija in njena vlada nista omogočili ali spodbujali kakršnegakoli finančnega ali davčnega instrumenta, strategije ali druge morebitne intervencije, ki bi bila namenjena krepitvi medijske pluralnosti ali na primer socialne vključenosti. Ravno nasprotno, predstavniki vlade in organi so skušali celo z različnimi oblikami pritiskov in krčenja sredstev ovirati delovanje organizacij civilne družbe, ki delujejo na tem področju (STA 2021).

Po drugem letu povečanih političnih in finančnih pritiskov so slovenski mediji na robu vzdržnosti, številni novinarji pa so čustveno in eksistencialno izčrpani. Povečala se je koncentracija medijskega lastništva, netransparentno in diskriminatorno financiranje provladnih medijev pa je še naprej pomembna značilnost slovenskega medijskega okolja. Vendar pa celostnih javnih politik za reševanje teh vprašanj ni. Nasprotno, kot je prikazano v prejšnjih poglavjih, obstajajo dokazi, ki kažejo, da stranke, ki so bile v vladi leta 2021, predvsem pa SDS, dojemajo medije kot svoj plen. Leta 2021 se je to najbolj pokazalo v samovoljni prekinitvi financiranja STA; politični prilastitvi organov vodenja in nadzora RTVS; imenovanju urednikov RTVS, ki so blizu vladajoči stranki; financiranju strankarskih medijskih projektov iz javnih sredstev; in prodajo Planet TV madžarskim lastnikom blizu Viktorja Orbána. Drugi primer tega so metodološko neutemeljene analize poročanja RTV Slovenija z namenom prikaza pristranskosti v škodo vladajočih strank. Te analize je Urad vlade za komuniciranje (Ukom) začel objavljati konec leta 2021 (Petkovič 2021) in so postale redna dejavnost urada, čeprav za to nima zakonskega pooblastila. Analize obenem niso sledile ustaljenim konvencijam o vzorčenju in niso imele postopkov oziroma metod, s katerimi bi zagotavljale zanesljivost in veljavnost podatkov. Ta in drugi prijavljeni primeri političnega vmešavanja v medijski sektor v Sloveniji kažejo razsežnosti, ki jih v treh desetletjih od osamosvojitve Slovenije še ni bilo. Kljub nenehnim kritikam domačih in mednarodnih institucij na področju svobode izražanja ter poklicnih organizacij, medijev in najvišjih uradnikov EU v letu 2021 ni bilo znakov izboljšanja.

Priporočila

Temeljna zaščita

- **dekriminalizacija obrekovanja;**
- **krepitev izvajanja in uveljavljanja zakonodaje o dostopu do informacij;**
- **krepitev okvira za varstvo osebnih podatkov in njegovo izvajanje;**

- revizija zakonskih določb, ki urejajo pravico do odgovora in popravka;
- obravnavanje pozivov civilne družbe v zvezi z novim zakonom o zaščiti žvižgačev;
- ukrepanje proti napadom na novinarje s posebnim poudarkom na oblikah nadlegovanja in zlorabah, ki so usmerjene proti ženskim novinarkam;
- razvoj okvira proti SLAPP;
- podpiranje/spodbujanje samoregulacije v medijih;
- krepitev neodvisnosti nacionalnih regulativnih organov;
- razvijanje pozitivnih politik za preprečevanje širjenja dezinformacij.

Pluralnost trga

- posodobitev zakona o medijih (tudi na področju medijske koncentracije);
- zagotavljanje transparentnosti lastništva in financiranja medijev;
- zakonsko urejanje državnega oglaševanja;
- preprečevanje zlorabe občinskih medijev za namene političnega oglaševanja;
- izboljšanje ukrepov za preprečevanje komercialnega vmešavanja v uredniške odločitve;
- vzpostavitev nearbitrarnih shem javnih subvencij za medije;
- vlaganje v znanstvene raziskave in analize trga/občinstva za boljše razumevanje dejavnikov, ki vplivajo na pluralnost trga – z namenom informiranja nacionalnih politik.

Politična neodvisnost

- reforma ZRTVS-1 za zagotovitev avtonomnega in strokovnega delovanja RTVS;
- zagotavljanje ustreznega financiranja STA;
- krepitev zaščitnih ukrepov za preprečevanje političnega vmešavanja v uredniške odločitve;
- posodobitev zakonske ureditve političnega oglaševanja in kampanj;
- aktivno sodelovanje pri oblikovanju politike EU in izvajanju (ko)regulacije v zvezi z digitalnimi platformami.

Socialna vključenost

- aktivno spodbujanje medijske pismenosti v vseh demografskih skupinah in geografskih območjih;

- **podpiranje dejavnosti organizacij civilne družbe v zvezi s svobodo izražanja in svobodo medijev;**
- **razvoj ukrepov za boljšo obravnavo sovražnega govora na spletu;**
- **zagotavljanje sredstev za medije, ki zadovoljujejo potrebe družbenih in etničnih manjšin.**

6. Reference

- A.Č. (2021). 'Agencija za varstvo konkurence United Group odobrila prevzem Sport Kluba', *Delo*, 28. oktober, ogledano 20. marec 2022, <https://www.delo.si/gospodarstvo/novice/agencija-za-varstvo-konkurence-united-group-odobrila-prevzem-sport-kluba/>.
- AKOS (2022). 'Obvestilo operaterjem glede prepovedi prenosa oziroma distribucije določenih televizijskih programov in drugih medijskih storitev v lasti ruske federacije', 2. marec, ogledano 21. april 2022, <https://www.akos-rs.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/novica/obvestilo-operaterjem-glede-prepovedi-prenosa-oziroma-distribucije-dolocenih-televizijskih-programov-in-drugih-medijskih-storitev-v-lasti-ruske-federacije>.
- AKOS (2021). 'Nacionalno poročilo o odprtem internetu od 1.5.2020 do 30.4.2021', 30. junij, ogledano 20. marec 2022, https://www.akos-rs.si/fileadmin/user_upload/dokumenti/Telekomunikacije/Novice_2021/Nacionalno_porocilo_2021_final.pdf.
- AKOS (2020). 'Odziv AKOS na predlog Zakona o Javni agenciji Republike Slovenije za trg in potrošnike in Javni agenciji Republike Slovenije za finančne trge', 5. oktober, ogledano 2. april 2022, <https://www.akos-rs.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/novica/odziv-akos-na-predlog-zakona-o-javni-agenciji-republike-slovenije-za-trg-in-potrosnike-in-javni-agenciji-republike-slovenije-za-financne-trge>.
- Al. Ma. (2021). 'Med novimi lastniki Večera tudi Odlazek', *RTV Slovenija*, 1. september, ogledano 20. marec 2022, <https://www.rtvsl.si/gospodarstvo/med-novimi-lastniki-vecera-tudi-odlazek/592539>.
- Amnesty International (2021). 'Dobra novica: Ustavno sodišče je začasno zadržalo prepoved protestov', 16. april, ogledano 20. marec 2022, <https://www.amnesty.si/us-zacasno-zadrzalo-prepoved-protestov>.
- Bayer, L. (2021). 'Inside Slovenia's war on the media', *Politico*, 16. februar, ogledano 20. marec 2022, <https://www.politico.eu/article/slovenia-war-on-media-janez-jansa/>.
- Bayer, Lily (2021b). 'Press freedom concerns dog EU leaders in Slovenia', *Politico*, 6. oktober, ogledano 20. marec 2022, <https://www.politico.eu/article/press-freedom-slovenia-european-union-western-balkans-michel-von-der-leyen/>.
- B.M.S. (2021). 'Odstopili še trije uredniki RTV Slovenija', *N1 Slovenija*, 27. oktober, ogledano 20. marec 2022, <https://n1info.si/novice/slovenija/na-rtv-slovenija-odstopili-trije-uredniki-informativnega-programa/>.
- Bratož, Igor (2022). 'Predlog v škodo medijskih založnikov', *Delo*, 25. februar, ogledano 20. marec 2022, <https://www.delo.si/kultura/razno/predlog-v-skodo-medijskih-zaloznikov/#>.
- Bulatović, Katarina (2021). 'Dezinformacije hitreje od protiukrepov', *Ostro.si*, 26. marec, ogledano 20. marec 2022, <https://www.ostro.si/si/razkrinkavanje/objave/dezinformacije-hitreje-od-protiukrepov>.
- CIVICUS (2021). Slovenia added to human rights watchlist as government restricts fundamental rights, ogledano 20. marec 2022, <https://monitor.civicus.org/SloveniaWatchlist/>.
- Časoris (2022). 'Mednarodno nagrajeni spletni časopis za otroke', ogledano 10. junij 2022, <https://casoris.si/>.
- Dernovšek, Igor (2021). 'Indeks enakosti spolov za leto 2021: malo pridobljeno, veliko izgubljeno', *Dnevnik*, 28. oktober, ogledano 20. marec 2021, <https://www.dnevnik.si/1042975972>.
- Dernovšek, Igor, STA (2021). 'Simoniti ostaja minister, za interpelacijo glasovalo 43 poslancev, trije premalo', *Dnevnik*, 25. marec, ogledano 3. april 2022, <https://www.dnevnik.si/1042951903>.
- DESI (2021). 'Digital Economy and Society Index (DESI) 2021 Slovenia', ogledano 3. april 2022, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-slovenia>.
- D.P. (2021). 'Visokih kazni za nedostojno vedenje vendarle ne bo', *N1 Slovenija*, 22. september, ogledano 20. marec 2022, <https://n1info.si/novice/slovenija/poslanci-zavrnilo-zakon-ki-je-vseboval-kazni-za-zaljenje/>.
- Društvo novinarjev Slovenije (2022). 'Novinarski kodeks', ogledano 20. marec 2022, <https://novinar.com/drustvo-novinarjev-slovenije/o-nas/dokumenti/kodeks/#sthash.Lc5Vzsos.dpuf>.
- Društvo novinarjev Slovenije (2021a). 'Spremljanje napadov na novinarje: od fizičnega nasilja, groženj in sramotenja do spletnega nadlegovanja in sistemskih pritiskov', ogledano 2. april 2022, https://novinar.com/wp-content/uploads/2021/01/Zaključno-porocilo_Spremljanje_napadov2.pdf.

Društvo novinarjev Slovenije (2021b). 'Prijavi napad', ogledano 20. marec 2022, <https://novinar.com/prijavi-napad/>.

Društvo novinarjev Slovenije (2020). 'Anketa: Novinarji s(m)o preobremenjeni in premalo plačani', ogledano 10. junij 2022, <https://novinar.com/novica/anketa-novinarji-smo-preobremenjeni-in-premalo-placani/>.

Državljan D (2022). *Zavod Državljan D*, ogledano 10. junij 2022, <https://www.drzavljand.si/>.

EACEA (2021). 'Slovenija - Prebivalstvo: demografsko stanje, jeziki in veroizpovedi', 8. marec, ogledano 20. januar 2022, https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situationlanguages-and-religions-77_sl.

Eržen, Barbara (2021). 'Generalni direktor predlagal razrešitev direktorice TV Slovenija', *Delo*, 30. julij, ogledano 20. marec 2022, <https://www.delo.si/novice/slovenija/generalni-direktor-predlagal-razresitev-direktorice-tv-slovenija/>.

Esih, Uroš (2021). 'Zasebni medijski projekt Aleša Ernecla je že v primežu inšpektorja', *Delo*, 24. marec, ogledano 3. april 2022, <https://www.delo.si/novice/slovenija/nacionalna-tiskovna-agencija-je-ze-v-primezu-inspektorja/>.

Evropska komisija (2021). *Winter 2022 Economic Forecast for Slovenia*, ogledano 20. marec 2022, https://ec.europa.eu/economy_finance/forecasts/2022/winter/ecfin_forecast_winter_2022_si_en.pdf.

Evropska komisija (2018). Commission Recommendation C(2018) 5949 of 12.9.2018 on election cooperation networks, online transparency, protection against cybersecurity incidents and fighting disinformation campaigns in the context of elections to the European Parliament, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/soteu2018-cybersecurity-elections-recommendation-5949_en.pdf.

Evropski center za tisk in svobodo medijev (2021). Mapping Media Freedom, ogledano 20. marec 2022, <https://www.mappingmediafreedom.org/#/>.

G.C., Al. Ma. (2021). 'Premier Janša pozval direktorja STA-ja k odstopu. Veselinovič: To je nevredno predsednika vlade', *RTV Slovenija*, 9. marec, ogledano 20. marec 2022, <https://www.rtvlo.si/gospodarstvo/premier-jansa-pozval-direktorja-sta-ja-k-odstopu-veselinovic-to-je-nevredno-predsednika-vlade/572302>.

G.C., T.K.B. (2021). 'Kolektiv informativnega programa TV Slovenije: To je nepremišljen in neuskladen programski načrt', *RTV Slovenija*, 25. november, ogledano 20. marec 2022, <https://www.rtvlo.si/slovenija/kolektiv-informativnega-programa-tv-slovenija-to-je-nepremisljen-in-neuskladen-programski-na crt/602553>.

G.K. (2021). 'Groznje politikom bodo odslej preganjane po uradni dolžnosti', *RTV Slovenija*, 18. november, ogledano 20. marec 2022, <https://www.rtvlo.si/slovenija/groznje-politikom-bodo-odslej-preganjane-po-uradni-dolznosti/601758>.

Grgič, Maja (2021). 'Kljub obstrukciji razprava o koncentraciji medijev', *Delo*, 11. oktober, ogledano 20. marec 2022, <https://www.delo.si/novice/slovenija/kljub-obstrukciji-razprava-o-koncentraciji-medijev/>.

IK, STA (2021). "Politični pritisk na medije posebej osupljiv v Sloveniji", *Mladina*, 9. marec, ogledano 20. marec 2022, <https://www.mladina.si/205722/politichni-pritisk-na-medije-posebej-osupljiv-v-sloveniji/>.

IK, STA (2021). 'Koliko uporabnikov v Sloveniji prepozna lažne novice?', *Mladina*, 7. oktober, ogledano 20. marec 2022, <https://www.mladina.si/211069/koliko-uporabnikov-v-sloveniji-prepozna-lazne-novice/>.

Informacijski pooblaščenec (2021). 'Dogodek Informacijskega pooblaščenca ob Svetovnem dnevu pravice vedeti', 28. september, ogledano 2. april 2022, <https://www.ip-rs.si/novice/dogodek-informacijskega-poobla%C5%A1%C4%8Denca-ob-svetovnem-dneva-pravice-vedeti>.

Katalenić, Antun (2021). 'Status nevladne organizacije tudi društvu, povezanemu z Rumeniimi jopiči?', *Svet24.si*, 10. junij 2021, ogledano 21. april 2022.

Kazenski zakonik – KZ-1 (2021) Uradni list Republike Slovenije (*Official Journal of the Republic of Slovenia*), No. 50/12 - uradno prečiščeno besedilo, 6/16 - corrigendum, 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21 in 186/21.

- Kerševan Smokvina, Tanja (2021). 'Lov za pobeglim vlakom spletnega političnega oglaševanja', *Podjetje in delo*, 47:6-7.
- Kevin, Deirdre (2020). Slovenia: Government Plans "Super Regulator" Merging AKOS with Five Other Regulatory Agencies. *IRIS* 2020, 10(1)/14, <http://merlin.obs.coe.int/article/9016>
- Kingsley, P. (2018). 'Safe in Hungary, Viktor Orban Pushes His Message Across Europe', *The New York Times*, 4. junij, ogledano 20. marec 2022, <https://www.nytimes.com/2018/06/04/world/europe/viktor-orban-mediaslovenia.html>.
- Kotnik, Mateja (2021). "To je medijska čistka brez primere", *Delo*, 15. maj, ogledano 20. marec 2022, <https://www.delo.si/novice/slovenija/ana-kandare-to-je-medijska-cistka-brez-primere/>.
- Košir, Izak (2021). 'Vlada nad Mladino', *Mladina*, 14. maj, ogledano 20. marec 2022, <https://www.mladina.si/207416/vlada-nad-mladino/>.
- Košir, Izak (2021b). 'Strankarska tiskovna agencija', *Mladina*, 25. februar, ogledano 20. marec 2022, <https://www.mladina.si/205416/strankarska-tiskovna-agencija/>.
- Košir, Izak (2021c). "Klientelistični posel", *Mladina*, 13. avgust, ogledano 20. marec 2022, <https://www.mladina.si/209702/klientelisticni-posel/>.
- Kršinar, Igor (2021). 'Bojan Požar ni dvignil pošte, kazensko in odškodninsko ga je ovadil sindikalist Dejan Jefim', *Reporter*, 25. november, ogledano 20. marec 2022, <https://reporter.si/clanek/slovenija/bojan-pozar-ni-dvignil-poste-s-kazensko-in-odskodninsko-tozbo-ki-ju-je-zoper-njega-vlozil-sindikalist-dejan-jefim-923336>.
- Kršinar, Igor (2021b). "Neodvisni" katoliški medij na državnih jaslih: politične povezave Domovine in Časnika', *Reporter*, 6. februar, ogledano 20. marec 2022, <https://reporter.si/clanek/slovenija/neodvisni-katoliski-mediji-na-drzavnih-jaslih-prikrite-politice-povezave-domovine-in-casnika-847707>.
- Kučič, J. Lenart (2021). 'Nadzorniki: Popovič je zlorabil občinsko glasilo za volilno kampanjo', *Pod črto*, 16. julij, ogledano 20. marec 2022, <https://podcrto.si/nadzorniki-popovic-je-zlorabil-obcinsko-glasilo-za-volilno-kampanjo/>.
- Kučič, J. Lenart (2020). 'Mediji Martina Odlazka (1. del): nepregledna mreža radiev, tiskovin, televizije', *Pod črto*, 19. november 2020, ogledano 3. april 2022, <https://podcrto.si/mediji-martina-odlazka-1-del-nepregledna-mreza-radiev-tiskovin-televizije/>.
- Kučič, J. Lenart (2020b). 'Dnevni časopisi (2. del): mala šola trgovanja z medijskim vplivom', *Pod črto*, 28. maj 2020, ogledano 20. marec 2022, <https://podcrto.si/dnevni-casopisi-2-del-mala-sola-trgovanja-z-medijskim-vplivom/>.
- Kučič, J. Lenart (2019). 'Mediji SDS (3. del): madžarski prevzem desnega medijskega stebra', *Pod črto*, 11. november 2019, ogledano 2. april 2022, <https://podcrto.si/mediji-sds-3-del-madzarski-prevzem-desnega-medijskega-stebra/>.
- Lončar, Andreja (2022). 'Vlada pojasnjuje, kdaj bo obravnavala Umarjevo napoved', *N1 Slovenija*, 2. april, ogledano 2. april 2022, <https://n1info.si/novice/slovenija/vlada-pojasnjuje-kdaj-bo-obravnavala-umarjevo-napoved/>.
- Lovšin, Peter (2021). 'Sodna poravnava: Vinko Gorenak umaknil sporni zapis o ljubljanski sodnici', *Večer*, 19. november, ogledano 20. marec 2022, <https://www.vecer.com/slovenija/sodna-poravnava-vinko-gorenak-umaknil-sporni-zapis-o-ljubljanski-sodnici-10258970>.
- Ma.R., M.R. (2021). 'Upravno sodišče: vladna rošada v nadzornem svetu RTVS nezakonita', *N1 Slovenija*, 1. oktober, ogledano 20. marec 2022, <https://n1info.si/novice/slovenija/medved-in-majer-spet-nadzornika-rtv/>.
- Matejčič, Katarina (2021). 'Kazen za kritike najvišjih predstavnikov oblasti tokrat znotraj kazenskega zakonika?', *24ur.com*, 2. november 2021, ogledano 21. april 2022, <https://www.24ur.com/novice/slovenija/kazen-za-kritike-najvisjih-predstavnikov-oblasti-tokrat-znotraj-kazenskega-zakonika.html>
- Mayer, Tita (2022). "Ženske so v medijih podzastopane", *RTV Slovenija*, 31. januar, ogledano 20. marec

2022, <https://www.rtvlo.si/slovenija/zenske-so-v-medijih-podzastopane/610595>.

Mednarodni inštitut za tisk (2021). 'EU leaders urged to address media freedom in Slovenia as country takes on EU Presidency', 30. junij, ogledano 20. marec 2022, <https://ipi.media/eu-leaders-urged-to-address-media-freedom-in-slovenia-as-country-takes-on-eu-presidency/>.

Meta (2021). 'Content Restrictions Based on Local Law: Slovenia', ogledano 20. marec 2022, <https://transparency.fb.com/data/content-restrictions/country/SI/>.

Ministrstvo za kulturo (2021). 'Razvidi in evidence Ministrstva za kulturo – REMK', 31. december, ogledano 31. december 2021, <https://remk.ekultura.gov.si/razvid/mediji>.

MiPi (2022). 'Medijska in informacijska pismenost Agencije za komunikacijska omrežja in strotiev Republike Slovenije', ogledano 10. junij 2022, <https://www.mipi.si/>.

MOSS (2021). 'Valutni podatki o obiskanosti spletnih mest', december 2021, ogledano 20. marec 2022, <https://www.moss-soz.si/rezultati/?datum=2022-01>.

M.Z., L.Š. (2021). 'Zaskrbljenost izrazili tudi nekateri evropski poslanci, Bogovič in tomčeva v bran vladi', RTV Slovenija, 10. marec, ogledano 20. marec 2022, <https://www.rtvlo.si/evropska-unija/zaskrbljenost-izrazili-tudi-nekateri-evropski-poslanci-bogovic-in-tomceva-v-bran-vladi/572374>.

Novinarji brez meja (2022). 'The 2021 World Press Freedom Index', *RSF*, ogledano 2. april 2022, <https://rsf.org/en/slovenia>.

Odbor za zaščito novinarjev (2022). 'Database of attacks on the press', ogledano 20. marec 2022, <https://cpj.org/data/>.

Ona ve (2022). Ona ve - Združenje za povezovanje strokovnjakinj in promocijo znanja, ogledano 20. marec 2022, <https://onave.si/>.

Oštro.si (2021). 'Žvižgači v Sloveniji niso ustrezno zaščiteni', *Oštro.si*, 24. september, ogledano 21. april 2022, <https://www.ostro.si/si/novice/zvizgaci-v-sloveniji-niso-ustrezno-zasciteni>

Ozsvath, S. (2021). 'Prime Minister Janez Jansa, Slovenia's Marshal Tweeto and the media', *Deutsche Welle*, 4. marec, ogledano 20. marec 2022, <https://www.dw.com/en/prime-minister-janez-jansa-sloveniasmarshal-tweeto-and-the-media/a-56764735>.

Petkovič, Blaž (2021). "'Jože Možina ni bil nikoli povabljen v Studio city.' Zakaj Uroš Urbanija analizira poročanje RTV Slovenija in kaj ugotavlja?', *Večer*, 8. december, ogledano 3. april 2022, <https://www.vecer.com/slovenija/joze-mozina-ni-bil-nikoli-povabljen-v-studio-city-zakaj-uros-urbanija-analizira-porocanje-rtv-slovenija-10261747>.

Petrič, Tjaša (2021). "'Takšni procesi nas lahko pripeljejo tja, kjer smo v preteklosti že bili'", *24ur*, 19. februar, ogledano 20. marec 2022, <https://www.24ur.com/novice/svet/zacnejo-naj-kar-pri-sebi-kjer-sovraznosti-in-zalitev-ne-manjka.html>.

Predlog Zakona o zaščiti prijaviteljev (2021), EVA 2021-2030-0052, 8. december 2021, <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=13585>

Rak, P., Bulatović, K., Zupanič, M. (2018). 'Novi obrazi slovenskega populizma', *Delo*, 30. marec, ogledano 20. marec 2022, <https://old.delo.si/novice/politika/novi-obrazi-slovenskega-populizma.html>.

RTV Slovenija (2021). 'Finančni načrt RTV Slovenija za 2021 potrjen', RTV Slovenija, 31. marec, ogledano 20. marec 2022, <https://www.rtvlo.si/rtv/za-medije/sporocila-za-javnost/financni-nacrt-rtv-slovenija-za-2021-potrjen/575065>.

RTV Slovenija (2021b). 'Management', *RTV Slovenija*, ogledano 20. marec 2022, <https://www.rtvlo.si/rtv/english/management/499135>.

Rus, Urška (2021). 'Ustavno sodišče: Brezplačno oglaševanje strank v občinskih glasilih je nezakonito', *Dnevnik*, 16. februar, ogledano 20. marec 2022, <https://www.dnevnik.si/1042949408/slovenija/ustavno-sodisce-brezplacno-oglasevanje-strank-v-obcinskih-glasilih-je-nezakonito>.

Simič, Matej (2021). 'Kaj počne medijski inšpektorat, ko nastajajo Janši naklonjeni portali', *Večer*, 20. julij, ogledano 20. marec 2022, <https://www.vecer.com/slovenija/medijski-inspektorat-si-je-vzel-cas-medtem-ko->

[nastajajo-portali-z-novicami-prijaznimi-do-aktualne-oblasti-10248176.](#)

Simič, Matej (2021b). 'Ukom je STA spraševal o uredniških odločitvah', *Ostro.si*, 15. marec, ogledano 20. marec 2022, <https://www.ostro.si/si/razkrinkavanje/objave/ukom-je-sta-spraseval-o-urednikih-odlocitvah>.

Sindikata novinarjev Hrvaške, Društvo novinarjev Slovenije, Združenje BH novinarji, Neodvisno združenje novinarjev Srbije (2022). 'Report on the Results of Local Media for Better Society and Recommendations for Local Media', *Local Media for Better Society*, marec, ogledano 3. junij 2022.

Sindikata novinarjev Slovenije (2020). 'Anketa SNS: Preobremenjenost in (pre)nizka plača največji težavi slovenskega novinarstva, ogledano 10. junij 2022, <http://sindikata-novinarjev.si/anketa-sns-preobremenjenost-in-prenizka-placa-najvecji-tezavi-slovenskega-novinarstva/>.

STA (2021). 'Jourova v pismu Simonitiju: Vlada mora financirati STA ne glede na pogodbo', *N1 Slovenija*, 24. september, ogledano 20. marec 2022, <https://n1info.si/novice/slovenija/jourova-v-pismu-simonitiju-vlada-mora-financirati-sta-ne-glede-na-pogodbo/>.

STA (2021b). Vrhovno sodišče: Država mora zagotoviti financiranje STA, *N1 Slovenija*, 6. september, ogledano 20. marec 2022, <https://n1info.si/novice/slovenija/evropska-komisija-ponovno-pozvala-k-neodvisnosti-in-financiranju-sta/>.

STA (2021c). 'Ukom nakazal STA sredstva za prve štiri mesece letos', *N1 Slovenija*, 18. november, ogledano 20. marec 2022, <https://n1info.si/novice/slovenija/ukom-nakazal-sta-sredstva-za-prve-stiri-mesece-letos/>.

STA (2021d). 'Specializirano tožilstvo: Veselinovič na STA ni zlorabil položaja', *N1 Slovenija*, 10. november, ogledano 20. marec 2022, <https://n1info.si/novice/slovenija/specializirano-tozilstvo-veselinovic-na-sta-ni-zlorabil-polozaja/>.

STA (2021e). 'RTVS: Sodišče zavrnilo predlog Natalije Gorščak', *N1 Slovenija*, 15. september, ogledano 20. marec 2022, <https://n1info.si/novice/slovenija/rts-sodisce-zavrnilo-predlog-natalije-gorscak/>.

STA (2021f). 'Tožilstvo vložilo obtožni predlog zoper dve fizični osebi zaradi decembrskega zapisa v Demokraciji', *Dnevnik*, 28. september, ogledano 20. marec 2022, <https://www.dnevnik.si/1042973857>.

STA (2021g). 'Ustavno sodišče: prepovedi shodov neustavne', *N1 Slovenija*, 19. julij, ogledano 20. marec 2022, <https://n1info.si/novice/slovenija/ustavno-sodisce-prepovedi-shodov-neustavne/>.

STA (2021h). 'Kulturne organizacije ob rebalansu proračuna za 2022 zaskrbljene', *N1*, 28. oktober 2021, ogledano 22. april 2022.

STA, A.K. (2021). 'Potrdili predlog novele Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah', *24ur*, 2. december, ogledano 20. marec 2022, <https://www.24ur.com/novice/slovenija/potrdili-predlog-novele-zakona-o-avdiovizualnih-medijskih-storitvah.html>.

STA, M.R. (2021). 'Zaposleni na STA zaskrbljeni: "Tako koreniti posegi zahtevajo strokovne utemeljitve in dialog"', *Večer*, 12. februar, ogledano 20. marec 2022, <https://www.vecer.com/slovenija/zaposleni-na-sta-zaskrbljeni-tako-koreniti-posegi-zahtevajo-strokovne-utemeljitve-in-dialog-10235155>.

STAkrog (2021). 'Spletnim napadom bistveno bolj izpostavljene novinarke kot novinarji', 8. marec, ogledano 20. marec 2022,

<https://krog.sta.si/2876505/spletnim-napadom-bistveno-bolj-izpostavljene-novinarke-kot-novinarji>.

SURS (2021). 'Prebivalci Slovenije', ogledano 20. januar 2022,

<https://www.stat.si/StatWeb/en/Field/index/17>.

SURS (2021b). 'BDP in gospodarska rast', ogledano 20. marec 2022,

<https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/1/29>.

Škamperle, Tjaša (2021). 'Primorske novice pod Odlazkov imperij', *Radio Koper*, 25. maj, ogledano 21. april 2022, <https://www.rtvlo.si/radio-koper/prispevki/novice/primorske-novice-pod-odlazkov-imperij/581508>

The Brussels Times (2020). 'Slovenian PM congratulates Donald Trump for winning election', *The Brussels Times*, 4. november 2020, ogledano 2. april 2022, <https://www.brusselstimes.com/139137/slovenian-pm-congratulates-donald-trump-for-winning-election-janez-jansa-viktor-orban-electoral-system>.

T.K.B. (2021). 'Ministrstvo za kulturo zavrnilo vlogo NTA za vpis v razvid medijev', *RTV Slovenija*, 3. september, ogledano 21. april 2022, <https://www.rtvlo.si/slovenija/ministrstvo-za-kulturo-zavrnilo-vlogo-nta-za-vpis-v-razvid-medijev/592769>

T.K.B. (2020). 'Nadzorniki niso potrdili finančnega načrta za 2021, RTV se bo financiral po dvanajstih', *RTV Slovenija*, 18. december, ogledano 20. marec 2022, <https://www.rtvlo.si/slovenija/nadzorniki-niso-potrdili-financnega-nacrta-za-2021-rtv-se-bo-financiral-po-dvanajstih/546215>.

Tomažič, Janez (2021). 'Odpuščanje na Primorskih novicah', *Delo*, 23. julij, ogledano 20. marec 2022, <https://www.delo.si/gospodarstvo/novice/odpuscanje-na-primorskih-novicah/>.

Tomažič, Janez, Nataša Čepar (2021). 'Primorske novice imajo novega lastnika', *Delo*, 25. maj, ogledano 20. marec 2022, <https://www.delo.si/gospodarstvo/novice/primorske-novice-imajo-novega-lastnika/>.

Transparency International Slovenia (2022), 'Žvižgači si zaslužijo boljši zakon', 12. januar, ogledano 20. marec 2022, <https://www.transparency.si/novica/zvizgaci-si-zasluzijo-boljsi-zakon/>.

Twitter (2021). 'Twitter Transparency Report: Removal Requests', ogledano 20. marec 2022, <https://transparency.twitter.com/en/reports/removal-requests.html#2021-jan-jun>.

Ustava Republike Slovenije (2021). Uradni list Republike Slovenije (*Official Journal of the Republic of Slovenia*), No. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a.

Vežjak, Boris (2021). 'Janševi mediji se krepijo', *Mladina*, 21. julij, ogledano 20. marec 2022, <https://www.mladina.si/209190/jansevi-mediji-se-krepijo/>.

Vežjak, Boris (2021b). 'Bizarno predreferendumsko soočenje', *In Media Res*, 8. julij, ogledano 20. marec 2022, <https://vezjak.com/2021/07/08/bizarno-predreferendumsko-soocenje/>.

Vrečar, Urša (2021). 'Po spletu vse več lažnih zapisov o posledicah cepljenja', *24ur*, 4. oktober, ogledano 20. marec 2022, <https://www.24ur.com/novice/korona/po-spletu-vse-vec-laznih-zapisov-o-posledicah-cepljenja.html>.

Vrhovno sodišče Republike Slovenije (2021). Letno poročilo o učinkovitosti in uspešnosti sodišč 2020, april, ogledano 20. marec 2022, https://sodisce.si/mma_bin.php?static_id=2021050412351310.

V.U. (2021). 'Kolektiv informativnega programa vodstvo TVS poziva k dialogu', *Delo*, 17. november, ogledano 20. marec 2022, <https://www.delo.si/novice/slovenija/kolektiv-informativnega-programa-tvs-vodstvo-nacionalke-poziva-k-dialogu/>.

Zakon o dostopu do informacij javnega značaja – ZDIJZ (2015). *Uradni list Republike Slovenije (Official Gazette of the Republic of Slovenia)*, No. 51/06 - uradno prečiščeno besedilo, 117/06 - ZDavP-2, 23/14, 50/14, 19/15 - odl. US in 102/15: ZDIJZ-NPB10.

Zakon o igrah na srečo – GIS (2014). *Uradni list Republike Slovenije (Official Gazette of the Republic of Slovenia)*, No. 14/11 - uradno prečiščeno besedilo, 108/12, 11/14 - spremenjeno in 40/14 - ZIN-B.

Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije – ZintPK (2022). *Uradni list Republike Slovenije (Official Gazette of the Republic of Slovenia)*, No. 69/11 - uradno prečiščeno besedilo, 158/20 in 3/22 – ZDeb.

Zakon o medijih (2016) *Uradni list Republike Slovenije (Official Journal of the Republic of Slovenia)* 110/06 - uradno prečiščeno besedilo, 36/08 - ZPOmK-1, 77/10 - ZSFCJA, 90/10 - odl. US, 87/11 - ZAvMS, 47/12, 47/15 - ZZSDT, 22/16, 39/16, 45/19 - odl. US, 67/19 - odl. US in 82/21.

Zakon o Radioteleviziji Slovenija – ZRTVS-1 (2005). *Uradni list Republike Slovenije (Official Gazette of the Republic of Slovenia)*, No. 96/05, 109/05 - ZDavP-1B, 105/06 - US decision, 26/09 - ZIPRS0809-B in 9/14.

Zakon o Slovenski tiskovni agenciji - ZSTAgen (2021). *Uradni list Republike Slovenije (Official Journal of the Republic of Slovenia)*, No. 50/11 in 36/21.

Zakon o varstvu javnega reda in miru – ZJRM-1(2020). *Uradni list Republike Slovenije (Official Journal of the Republic of Slovenia)*, No.70/06 in 139/20.

Zakon o varstvu osebnih podatkov – ZVOP-1 (2020). *Uradni list Republike Slovenije (Official Gazette of the*

Republic of Slovenia), No. 94/07 - uradno prečiščeno besedilo in 177/20.

Zgonik, Staš (2021). 'Ko se duši nosečnica, se duši tudi otrok', *N1 Slovenija*, 28. november, ogledano 20. marec 2022, <https://n1info.si/poglabljeno/ko-se-dusi-nosecnica-se-dusi-tudi-otrok/>.

Žerjavič, Peter (2021). 'Evropski parlament sprejel resolucijo o Sloveniji', *Delo*, 16. december, ogledano 20. marec 2022, <https://www.delo.si/novice/slovenija/evropski-parlament-sprejel-rezolucijo-o-sloveniji/>.

PRILOGE I. DRŽAVNA EKIPA

Ime	Priimek	Funkcija	Ustanova	MPM2022 CT Vodja
<i>Marko</i>	<i>Milosavljevic</i>	<i>Redni profesor</i>	<i>Univerza v Ljubljani</i>	X
<i>Romana</i>	<i>Biljak Gerjevic</i>	<i>Pomočnica pri raziskovanju</i>	<i>Univerza v Ljubljani</i>	

PRILOGE II. SKUPINA STROKOVNJAKOV

Skupino strokovnjakov sestavljajo strokovnjaki z bogatim znanjem in priznanimi izkušnjami na področju medijev. Naloga skupine strokovnjakov je bila pregledati odgovore državne skupine na 16 spremenljivk od skupno 200, ki so sestavljale MPM2022. Cilj posvetovanja s stališčem priznanih strokovnjakov je bil maksimizirati objektivnost odgovorov na spremenljivke, katerih vrednotenje bi lahko šteli za subjektivno, in s tem zagotoviti natančnost končnih rezultatov MPM. Vendar je treba poudariti, da končno poročilo o državi ne odraža nujno posameznih stališč strokovnjakov, ki so sodelovali. Predstavlja samo stališča državne ekipe, ki je izvedla zbiranje podatkov in je avtor poročila.

Ime	Priimek	Funkcija	Ustanova
<i>Tanja</i>	<i>Kerševan Smokvina</i>	<i>Nekdanja državna sekretarka / Regulativna strokovnjakinja</i>	<i>Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani</i>
<i>Nika</i>	<i>Kunaver</i>	<i>Novinarka / Članica upravnega odbora</i>	<i>POP TV / Društvo novinarjev Slovenije</i>
<i>Cene</i>	<i>Grčar</i>	<i>Pravni strokovnjak</i>	<i>Pro Plus TV / Gospodarsko interesno združenje radiofuznih radijskih in televizijskih medijev</i>
<i>Melita</i>	<i>Poler Kovačič</i>	<i>Redna profesorica novinarskih študij</i>	<i>Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani</i>

Poročilo raziskovalnega projekta
Izdaja -
Julij 2022

doi:10.2870/426815
ISBN:978-92-9466-306-1
QM-07-22-564-SL-N

Publications Office
of the European Union

